

Strategi
Program
>> Plan <<
Policy
Riktlinje
Regler

"Livslust - hela livet"

Äldreplan 2018-2023

för Sävsjö kommun med sikte på 2030

Antagen av kommunfullmäktige 21 maj 2018 § 58
Reviderad av kommunfullmäktige 21 februari 2022 § 12

Beslutad av: Kommunfullmäktige 2018-05-21, § 58, reviderad kommunfullmäktige 2022-02-21 § 12

För revidering ansvarar: Kommunstyrelsen

För eventuell uppföljning: Kommunstyrelsen

Dokumentet gäller för: samtliga nämnder, förvaltningar och bolag i Sävsjö kommun

Dokumentet gäller tills vidare.

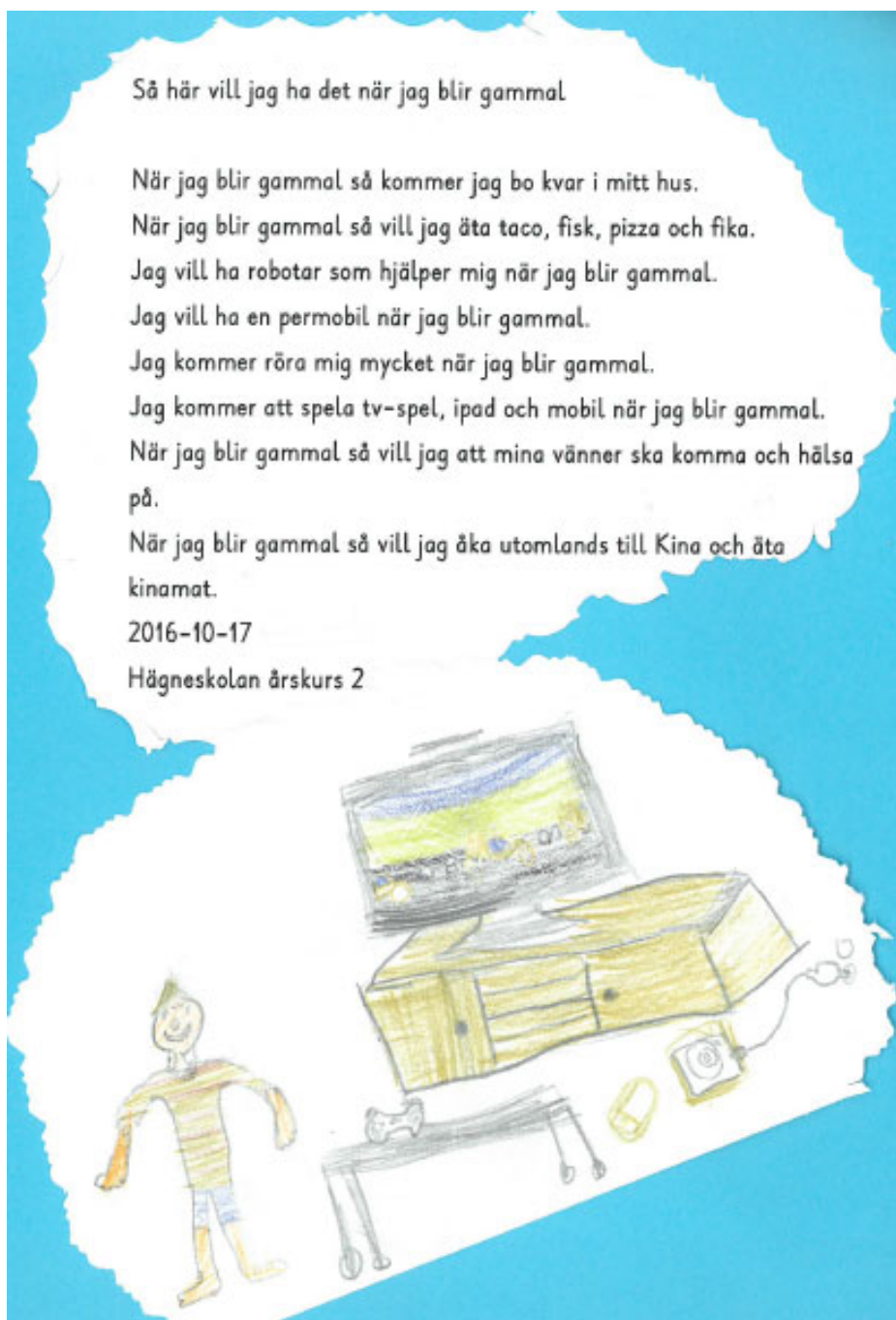
Dokumentansvarig: Utvecklingsledare på socialförvaltningen

Diarienummer: 83.2017.730, KS 2021/441

Innehåll

Förord	4
Sammanfattning	5
Inledning	6
Vision, värdegrund och mål	7
Målgrupp	8
Uppdrag, implementering och uppföljning	8
Kommunens årliga mål-och budgetprocess.	9
Delaktighet – hur planen har tagits fram	10
65 år och äldre i Sävsjö kommun	11
Äldreomsorgen i Sävsjö kommun	13
Utvecklingsområden.....	19
Bilaga 1 Befolkning i Sävsjö kommun fördelat på tätorter och landsbygd, år 2017.....	40

Förord

Sammanfattning

Både Sverige och Sävsjö kommun kommer de närmaste 30 åren ha en ökande andel personer över 65 år och ett åldrande som kommer senare i livet. Detta innebär stora möjligheter men också stora utmaningar. Fler personer kommer vara friska och aktiva längre upp i åldrarna. Samtidigt innebär ofta en högre ålder att mer vård- och omsorg behövs. Färre personer kommer i framtiden att behöva försörja fler. Avgörande för att klara av utmaningarna är att våga investera i mer hälsofrämjande och förebyggande insatser för att minska behovet av mer vård- och omsorgskrävande insatser.

De fyra viktigaste hörnpelarna för ett hälsosamt åldrande med god livskvalitet är social gemenskap och stöd, meningsfullhet, fysisk aktivitet och goda matvanor. För att lyckas med detta behövs mer samverkan mellan olika aktörer i samhället, nya sätt att tillvarata de äldres kompetenser samt en god vård och omsorg utifrån ett salutogent (hälsofrämjande) perspektiv. I den här äldreplanen beskrivs vad Sävsjö kommun gör idag för kommuninvånare 65 år och äldre samt vilka utmaningar, behov, mål och utvecklingsområden som finns i nuläget och inför framtiden. Valet att ta en bred ansats kring morgondagens goda äldrelev kommer att påverka hur Sävsjö kommuns äldreomsorg utvecklas och utformas i framtiden.

Framtagandet av en plan för kommuninvånare över 65 år grundar sig i politiska beslut där socialnämnden, kultur- och fritidsnämnden samt kommunstyrelsen fått i uppdrag att utarbeta en ny äldreplan och äldreomsorgsplan med fokus på ett gott äldrelev. Uppdraget var att ta fram en kommunövergripande äldreplan utifrån kommunens utvecklingsstrategi.

Äldreplanen med prioriterade insatsområden ska ha en direkt koppling till kommunens årliga mål- och budgetprocess.

I äldreplanen har tio utvecklingsområden prioriterats för att utveckla och bibehålla ett gott liv för de över 65 år i Sävsjö kommun. Varje utvecklingsområde inleds med en kort bakgrund och syfte, följt av mål och insatsområden. Följande tio utvecklingsområden har prioriterats:

1. Ungdomars initiativ och engagemang – exempelvis generationsöverskridande möten och ungdomsambassadörer.
2. Säkra och snabba kommunikationer – exempelvis välfärdsteknologiska lösningar och trådlöst nätverk.
3. Livslångt lärande – exempelvis hälsocenter och studiecirklar.
4. Kreativa offentliga miljöer – exempelvis tillgänglighetsanpassade promenadslingsor.
5. Klimatsmarta boendemiljöer – exempelvis samordnat demensboende för Sävsjö tätort och fler trygghetsbostäder.
6. Entreprenörskap för framtiden – exempelvis mentorskap och starta eget.
7. Öppenhet och gemenskap – exempelvis idrottsskola för seniorer, mångfaldsarbete och kultur för hälsa.
8. Alla får plats hela livet – exempelvis kommunalt drivna mötesplatser i alla tätorter.
9. Jämlika och jämställda arbetsplatser för alla – exempelvis äldreomsorgspersonal som talar olika språk, nå nya som vill jobba inom vård och omsorg samt utbildning i jämställdhet.
10. En god äldreomsorg – exempelvis utveckla det systematiska preventionsarbetet och arbetet med Esther förbättringscoacher samt värdegrundsarbetet.

Inledning

Sävsjö kommun ska vara en bra kommun att leva hela livet i. Vi vill att människor ska trivas, känna trygghet och ha en god livskvalitet. Sävsjö kommun har gott om tillgångar, men står också inför en rad utmaningar. För att uppnå kommunens vision om Sveriges mest barnvänliga, inkluderande och gröna kommun ska vi tillsammans arbeta målinriktat, framsynt och med ett helhetstänk med våra medborgare aktivt delaktiga i det arbetet.

En växande grupp medborgare i vårt samhälle är personer som är 65 år och äldre. Det finns många skäl för samhället att prioritera ett hälsosamt åldrande i denna målgrupp och att ge alla förutsättningar att leva ett gott liv hela livet. Men vad innebär det egentligen att bli och att vara äldre? Blir jag automatiskt äldre när jag fyllt 65 år? Det finns många föreställningar om hur äldre personer är och vilka behov de har. Därför är det viktigt att lyfta fram att alla är individer med olika behov, önskemål och intressen.

Livslängden i Sverige ökar med i genomsnitt 2,5 år per decennium och är nu 10 år längre än för 40 år sedan. Det innebär att vi idag uppnår ålderdomen, den ålder då egentliga ålders-tecken börjar bli märkbara, tio år senare. Att vi lever längre innebär inte ett längre åldrandeförlopp utan åldrandet kommer senare. Orsaken till detta är att det är fler som har bättre hälsa när medelåldern börjar gå mot sitt slut. Vilket beror på bättre sjukvård, högre levnadsstandard, en annan teknologisk nivå, hälsofrämjande livsstilar, bättre utbildning och mat¹.

Både Sverige och Sävsjö kommun kommer de närmaste 30 åren ha en ökad andel personer över 65 år. Detta innebär stora möjligheter men också stora utmaningar. Fler personer kommer vara friska och aktiva längre upp i åldrarna, samtidigt som en del av de äldre med hög ålder blir mer vård- och omsorgkrävande samt att färre personer ska försörja fler. En annan viktig aspekt är att trots att vi mår bättre än någonsin idag har skillnaderna i hälsa ökat mellan olika samhällsgrupper². Generellt har resursstarka personer, exempelvis de med längre utbildning, högre inkomst, eller födda i Sverige, bättre hälsa och levnadsvanor.

En avgörande faktor för att lyckas möta dessa utmaningar är att investera mer i hälsofrämjande och förebyggande insatser samt riktade målgruppssatsningar. Det behövs också en beredskap för mer vård- och omsorgkrävande insatser och bra boenden.

Ett hälsosamt åldrande är en process där möjligheterna till fysisk, social och psykisk hälsa optimeras så att äldre människor kan ta aktiv del i samhället och ha ett självständigt liv med god livskvalitet utan att diskrimineras på grund av ålder. De fyra viktigaste hörnpelarna för ett hälsosamt åldrande med god livskvalitet är social gemenskap och stöd, meningsfullhet, fysisk aktivitet och goda matvanor. För att lyckas med detta behövs mer samverkan mellan olika aktörer i samhället, nya sätt att tillvarata de äldres kompetenser samt en god vård och omsorg utifrån ett salutogent (hälsofrämjande) perspektiv³. Det innefattar att individen ska uppleva vardagen begriplig, hanterbar och meningsfull, vilket ska ge en känsla av sammanhang. Äldreplanen lyfter fram vad Sävsjö kommun gör idag för kommuninvånare 65 år och äldre samt vilka utmaningar, behov, mål och utvecklingsområden som finns i nuläget och inför framtiden. Äldreplanen ska integreras i kommunens årliga mål- och budgetprocess.

¹ Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer. Socialdepartementet. SOU 2017:21. Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete. Socialstyrelsen. SOSFS 2011:9.

² Gör jämlikt – gör skillnad! Samling för social hållbarhet minskar skillnader i hälsa. SKL. 2013

³ Det salutogena perspektivet innebär att lägga tonvikten på hälsobringande faktorer, där intresset är mer fokuserat på så kallade "friskfaktorer" än på "riskfaktorer". Fokus är på vad som vidmakthåller hälsa mer än vad som orsakar sjukdom. Det innebär fokus på känsla av sammanhang KASAM, att individen ska uppleva vardagen begriplig, hanterbar och meningsfull.

Vision, värdegrund och mål

Äldreplanen tar sin utgångspunkt i Sävsjö kommuns utvecklingsstrategi som innefattar värdegrund, vision, övergripande mål och utvecklingsområden.

Sävsjö kommuns värdegrund innebär att alla anställda ska med utgångspunkt i alla människors lika värde:

- ta ett personligt ansvar för alla människors rätt att utveckla sina unika förmågor, delta i det demokratiska arbetet och ingå i en gemenskap,
- verka för jämställdhet och mångfald,
- motverka alla former av diskriminering, kränkande behandling och förtryck.

I mötet med kommuninvånarna innebär det att lyssna på dem, bemöta dem med respekt och utgå från deras unika behov så att de kan leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. (SoL 5 kap. 4§) Inom äldreomsorgen innebär det bland annat att värna och respektera den enskilda personens rätt till privatliv och kroppslig integritet, självbestämmande, delaktighet och individanpassning.

Det innefattar också att aktivt verka för att minska skillnader i hälsa mellan olika grupper som utgår från socioekonomiska (utbildningsnivå, inkomstnivå, social status) och geografiska faktorer samt de sju diskrimineringsgrunderna etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, kön, könsöverskrivande identitet och uttryck, ålder samt funktionsnedsättning⁴.

Visionen ”Tillsammans skapar vi Sveriges mest barnvänliga, inkluderande och gröna kommun” bestämmer riktningen för kommunens arbete med sikte på år 2030 och dess tre delar ska vara ledstjärnor i det som görs och prioriteras.

Sävsjö kommun har följande fyra övergripande mål för all verksamhet. Dessa mål ligger som grund för äldreplanen. Inom respektive nämnd bryts målen ned till verksamhetsnära mål.

- Vi ska leverera kommunal service och tjänster med god kvalitet.
- Vi ska arbeta för kostnadseffektivisering och god ekonomisk hushållning.
- Vi ska skapa delaktighet och samarbete, såväl inom organisationen som i möte med medborgare.
- Vi ska vara en attraktiv arbetsgivare för att långsiktigt kunna försörja organisationen med god kompetens.

Äldreplanen har också att förhålla sig till nationella⁵ och regionala⁶ inriktningar för äldre:

- kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende
- kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag
- bemötas med respekt
- ha tillgång till god, jämställd och jämlik vård och omsorg
- relationer, kontinuitet, tillit och gemensamt ansvarstagande
- medskapande för både patienter/brukare och personal

Äldreplanen har också en tydlig koppling till Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen. Exempelvis mål 3 hälsa och välbefinnande, mål 5 jämställdhet, mål 10 minskad ojämlikhet, mål 11 hållbara städer och samhällen samt mål 16 fredliga och inkluderande samhällen⁷.

⁴ Gör jämlikt – gör skillnad! Samling för social hållbarhet minskar skillnader i hälsa. SKL. 2013

⁵ Nationell handlingsplan för äldrepolitiken. Regeringen. 1997/98:113.

⁶ Strategi äldre 2018-2022. Region Jönköpings län. RJL2018/479.

Målgrupp

Målgruppen är kommuninvånare 65 år och äldre och deras anhöriga.

Uppdrag, implementering och uppföljning

Äldreplanen beskriver vad Sävsjö kommun gör idag för kommuninvånare 65 år och äldre samt deras anhöriga. Den lyfter också fram de utmaningar, behov, mål och utvecklingsområden som finns i nuläget och inför framtiden. Framtagandet av en plan för kommuninvånare över 65 år grundar sig i politiska beslut där socialnämnden, kultur- och fritidsnämnden samt kommunstyrelsen fått i uppdrag att utarbeta en ny äldreplan och äldreomsorgsplan med fokus på ett gott äldrelev⁸. Uppdraget var att ta fram en kommunövergripande äldreplan utifrån kommunens utvecklingsstrategi. Eftersom äldreomsorgen är en stor del inom den kommunala verksamheten har det fått ett eget utvecklingsområde men flera delar finns också med i övriga utvecklingsområden.

Äldreplanen är en plan för att styra, förändra och förbättra kommunens insatser för äldre inom olika förvaltningar/nämnder/kommunala bolag. Den redogör för kommunens ambitioner med uppsatta mål och insatser som ska leda till ett hälsosamt åldrande med god livskvalitet. Planen ska vara vägledande under perioden 2018- 2023 i de politiska och verksamhetsnära besluten men också finnas med i det dagliga arbetet. Planen ska styra verksamhetens utveckling de närmaste fem åren med sikte på 2030.

Äldreplanen ersätter inte gällande lagstiftning på området. Varje år prioriteras insatsområden utifrån äldreplanen som ska ha en direkt koppling till kommunens årliga mål- och budgetprocess. Det ska tydligt framgå i respektive nämnds årliga verksamhetsplan vilka insatser som ska genomföras kopplat till äldreplanen. Respektive nämnd ansvarar för att planen fortlevs och följs upp i respektive verksamhet. De prioriterade insatsområdena sammanställs och följs upp årligen. Äldreplanen följs upp och utvärderas i sin helhet inför revidering alternativt framtagande av ny äldreplan.

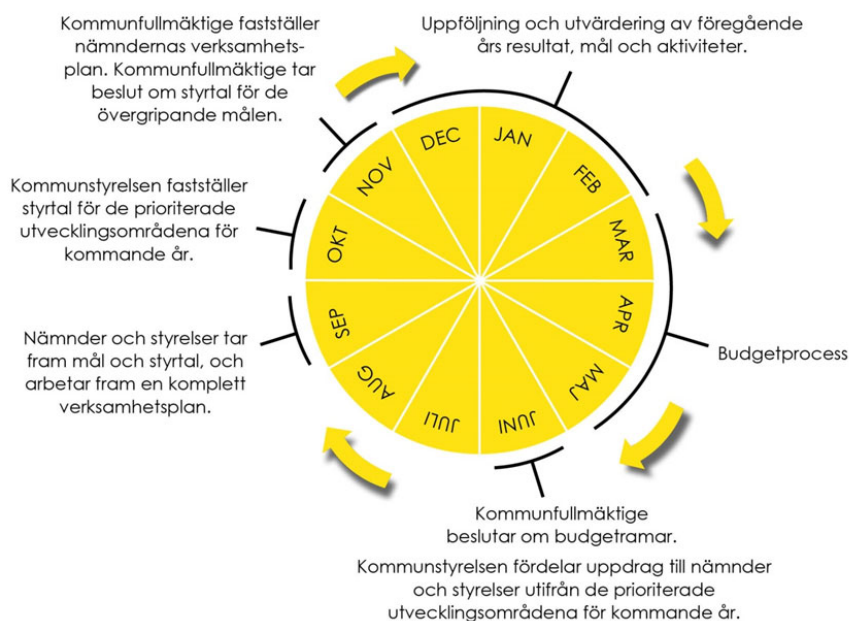
⁷ Globala hållbarhetsmål, Agenda 2030. Regeringskansliet. 20171031. <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/17-globala-mal-for-hallbar-utveckling/>

⁸ Beslut i socialnämnden 20160420 samt i kommunfullmäktige 20151116.

Kommunens årliga mål-och budgetprocess.

Äldreplanen med prioriterade insatsområden ska ha en direkt koppling till kommunens årliga mål- och budgetprocess.

De aktiviteter och insatser som beskrivs i äldreplanen kan antingen utföras inom ramen för befintlig verksamhet eller som enskilda projektsatsningar. En del insatser kommer att kräva en ökad driftbudget, andra insatser får påverkan på investeringsbudgeten. Det finns också insatser som kommer att kräva samarbete mellan flera verksamheter och aktörer både internt och externt och en del av insatserna kommer att kräva extern finansiering.

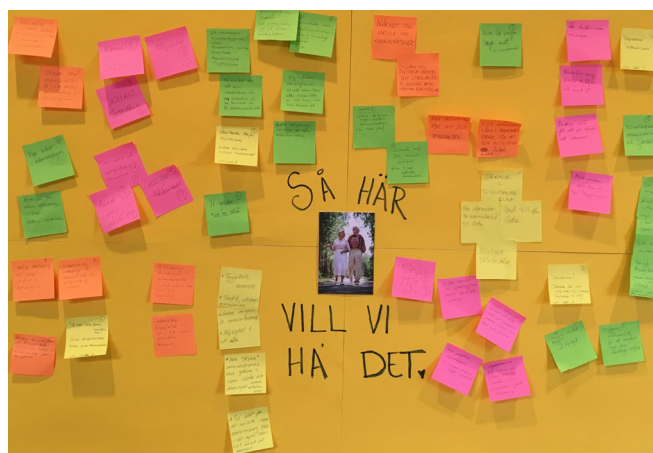
Årshjulet visar att budgetprocessen i huvudsak sker under våren. Budgetberedningens arbete med ramar till nämndernas driftbudgetar sker då för nästkommande år. Arbetet med investeringsbudgeten startar däremot tidigare vilket innebär att arbetet med investeringsbudget 2019 startar hösten 2017. För nämnderna gäller att redovisa större verksamhetsförändringar och planerade satsningar till budgetberedningen i god tid så att politikerna kan ta hänsyn till dessa när de beslutar om verksamhetsplan och prioriteringar av medel. Kommunfullmäktige beslutar om budgetramar för drift och investeringar under sammanträdet i juni och under kommunfullmäktiges sammanträde i november fastställs slutligen verksamhetsplanen för kommande år. I verksamhetsplanen ingår både drift, planerade investeringar och taxor. Här ingår även målformuleringar och styrtalet.

Delaktighet – hur planen har tagits fram

I november 2013 anordnade Sävsjö kommun konferensen: ”Ett gott liv för morgondagens äldre”⁹ med Peter Westlund och Gunnar Wetterberg som föreläsare och efterföljande samtalsforum med tjänstemän, politiker och representanter från pensionärsorganisationer. Syftet var att påbörja arbetet med att förvaltningsövergripande arbeta med frågan om morgondagens goda äldrelev. Utredningar och förslag till utstakning av en riktning att arbeta mot togs fram.¹⁰ Efter detta har en ny utvecklingsstrategi¹¹ tagits fram som antogs av kommunfullmäktige 2016. Arbetet med att ta fram en ny äldreplan aktualiserades igen och i oktober 2016 genomfördes en workshop för att involvera målgruppen över 65 år ytterligare utifrån utvecklingsstrategin. Över 100 personer deltog varav drygt hälften var över 65 år, några var ungdomar samt många medarbetare och politiker från kommunen. Barn från en av kommunens grundskolor hade gjort små berättelser och tecknat hur de vill ha det när de blir gamla vilka användes som inspiration till workshopen. Som underlag till äldreplanen finns också ett statistiskt material¹², nationella¹³ och regionala¹⁴ överenskommelser, rekommendationer och riktlinjer samt olika utredningar kring boenden för äldre¹⁵.

En styrgrupp¹⁶ har jobbat vidare med ovanstående material. Det finns en tydlig samstämmighet mellan de olika förarbetena som genomförts inför framtagande av den nya kommunövergripande äldreplanen ”Livslust-hela livet”.

Under arbetets gång har information delgivits olika nämnder och det kommunala pensionärsrådet samt lyfts i olika sammanhang. Remissrunda har genomförts för att inhämta synpunkter från kommunala verksamheter, bolag, nämnder och andra samverkansaktörer.

⁹ Peter Westlund föreläste om salutogen/hälsöfrämjande äldreomsorg med fokus på boendefrågan. Gunnar Wetterberg föreläste om utmaningar kring demografin och om hur vi gör det attraktivt att arbeta inom äldreomsorgen.

¹⁰ Kristin Isaksson Nilsson och Marianne Sandberg. Äldrekonferens ”Ett gott liv för morgondagens äldre” 27 november 2013. Rapport och remissutgåva. Sävsjö kommun.

¹¹ Utvecklingsstrategin 2016-2022 för Sävsjö kommun med sikte på 2030. Sävsjö kommun. Antagen i kommunfullmäktige den 23 maj 2016, § 74.

¹² Kolada – www.kolada.se, SKL ekonomirapport,

¹³ Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom – stöd för styrning och ledning, remissversion. Socialstyrelsen. 2016. Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer. Socialdepartementet. SOU 2017:21. Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete. Socialstyrelsen. SOSFS 2011:9. Individens behov i centrum. 2016. Socialstyrelsen.

¹⁴ Strategi äldre 2018-2022. Region Jönköpings län. RJL2018/479

¹⁵ Socialnämndens utredning av Högliden fastigheten. (20140212 ksu §100.2014.295), Socialnämndens strukturplan 2013: ”äldreboenden 2015-2030”, Socialnämnden: Synpunkter på alternativ vårdboende i Bryggaren (20140424 ksu §100.2014.295), Socialnämnden: ”utredning till olika alternativ till bostäder för äldre i Sävsjö kommun” (20160420 socialnämnden §47)

¹⁶ Marianne Sandberg (utvecklingsavdelningen), Kristin Nilsson Isaksson (utvecklingsavdelningen), Lena Andersson (Socialförvaltningen), Therese Rostedt (Socialförvaltningen), Ola Bengtsson (Serviceförvaltningen), Roland Carlsson (SPF), Bengt Persson (PRO).

65 år och äldre i Sävsjö kommun

De senaste decennierna har hälsan blivit allt bättre i Sverige och medellivslängden ökat. Främst förlänger vi livet med friska år men med hög ålder ökar risken att utveckla psykisk och fysisk ohälsa. Det som fortfarande ökar är skillnaderna i hälsa mellan olika grupper¹⁷ i samhället. Ojämligheten i hälsa beror till stor del på skillnader i livsvillkor och levnadsförhållande.

Den självuppskattade hälsan har förbättrats i åldersgruppen 65–84 år de senaste tio åren. Hur en äldre person bedömer sin hälsa har större betydelse för den upplevda livstillfredsställelsen än mer objektivt, medicinskt bedömd hälsa. Äldre personer har med tiden blivit mer positivt inställda till sin egen sexualitet, framför allt kvinnorna¹⁸.

Det är idag både fler kvinnor och män som dricker alkohol längre upp i åldrarna än tidigare. Detta medför att vård- och omsorgspersonal kommer i kontakt med äldre som har ett risk- eller missbruk av alkohol i större utsträckning än tidigare¹⁹.

Ensamhet har stor betydelse för individers livskvalitet. I Sverige känner sig en av tio äldre ensamma. Forskning har visat att ensamhet ökar risken för såväl fysisk och psykisk ohälsa som dödlighet. Psykisk ohälsa är något som ökar bland äldre. Att åldras medför också en ökad risk för olika sjukdomar som till exempel demens och hjärt- och kärlsjukdomar. Våld i nära relationer är ett angeläget område att uppmärksamma bland våra äldre²⁰.

Äldre hbtq²¹-personer är något som kan komma att synliggöras mer i och med en ökad öppenhet i samhället. Hbtq-personer har generellt en sämre hälsa, särskilt psykisk hälsa²².

Sävsjö kommun har en välfungerande äldreomsorg ur både ett brukarperspektiv och kvalitetsperspektiv. Personer som har hemtjänst och de som bor på kommunens särskilda boenden är mycket nöjda som helhet med den service och det bemötande de får av personalen. De känner också trygghet på boendet och med personalen. Sävsjö kommun har en god äldreomsorg för de personer som behöver extra stöd i vardagen.²³

När det gäller utmaningar i framtiden för vården och omsorgen om äldre personer, ligger fokus inte på de som är 65 år och äldre, utan snarare på de äldsta åldersgrupperna det vill säga 80 år och äldre. Det är också fler personer med olika funktionsnedsättningar som blir äldre idag än tidigare.

I Sverige är det ordinära boendet det vanligaste för äldre personer, även högt upp i åldrarna. Av alla som är 65 år eller äldre bor drygt 95 procent i ordinärt boende. I åldrarna 80 år och uppåt är andelen 87 procent, och först i åldrarna 95 år och äldre bor mer än hälften i särskilt boende. Av den totala befolkningen 65 år och äldre klarar 82

¹⁷ Skillnader i hälsa mellan olika grupper definieras i den här planen som skillnader mellan socioekonomiska (utbildningsnivå, inkomstnivå, social status) och geografiska faktorer samt de sju diskrimineringsgrunderna etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, kön, könsöverskrivande identitet och uttryck, ålder samt funktionsnedsättning. (SKL, 2013)

¹⁸ Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer. Socialdepartementet. SOU 2017:21.

¹⁹ Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer. Socialdepartementet. SOU 2017:21.

²⁰ Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer. Socialdepartementet. SOU 2017:21.

²¹ Hbtq – homosexuella, bisexuella, transpersoner och queerpersoner.

²² Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer. Socialdepartementet. SOU 2017:21.

²³ Vad tycker de äldre om äldreomsorgen 2017. Socialstyrelsen.

<http://www.socialstyrelsen.se/oppnajokforelser/aldreomsorg/vadtyckerdealdreomaldreomsorgen>

procent sin vardag utan hjälp från kommunen och endast cirka 2–4 procent får både omfattande sjukvård och omfattande omsorg²⁴.

I Sävsjö kommuns befolkning bestod andelen invånare som är 65 år och äldre av 23,5 procent, år 2019. Samma år var 6,8 % av befolkningen 80 år och äldre.

Gruppen 65 år och äldre med hemtjänst år 2019 var 7,2 procent, vilket är en lätt ökning med 1,2 procent jämfört med 2017. Andel invånare som var 80 år och äldre och med hemtjänst var 2019 19,6 procent, vilket är en ökning 3,8 procent jämfört med år 2017. Medelåldern för äldre i ordinärt boende med hemtjänst var 84,3 år 2019.

Av gruppen 65 år och äldre år 2019 var det 4,2 procent som bodde i särskilt boende. Vilket är en ökning 0,2 procent jämfört med år 2017. Av andelen invånare som var 80 år och äldre år 2019 var det 12,0 procent som bodde i särskilt boende. Vilket är en ökning 0,3 procent jämfört med år 2017. Medelåldern för äldre i särskilt boende var 88,0 år 2018.

Medianvårdtid i särskilt boende var 607 dagar, år 2019 vilket är en minskning 63 dagar jämfört med år 2017.

Befolkningsprognos för personer 65 år och äldre för Sävsjö kommun 2019-2030

Sverige och Europa har en åldrande befolkning. Andelen äldre i befolkningen i Sverige förväntas öka med 30 procent mellan 2010 och 2050, enligt SCB:s befolkningsprognos och Sveriges kommuner och landstings (SKL) ekonomiska analyser²⁵. Det innebär att en fjärdedel av befolkningen i Sverige kommer att vara 65 år eller äldre år 2050.

I landsbygds kommunerna beräknas antal invånare som är 80 år eller äldre i snitt öka med 33 procent de kommande tio åren, samtidigt som antalet invånare i yrkesför ålder minskar med 9 procent. Många kommuner kommer att ställas inför extrema utmaningar under de kommande åren²⁶.

Enligt befolkningsprognosen för Sävsjö kommun kommer andelen äldre öka succesivt tills år 2030, vilket innebär ca 214 personer fler jämfört med 2019. Fram till år 2030 prognostiseras att gruppen 80 år och äldre blir cirka 319 personer fler jämfört med år 2019. Däremot kommer äldre 65–79 år minska med cirka 105 personer.

Tabell 1. Befolkningsprognos 2019–2030 för Sävsjö kommun, antal 65 år och äldre (SCB,2019).

Ålder	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
65-79	1 954	1 966	1 987	1 970	1 941	1 906	1 894	1 869	1 871	1 860	1 842	1 849
80-84	395	390	377	397	427	442	473	517	532	546	564	568
85-89	250	253	254	261	267	280	278	271	287	310	325	348
90-94	118	124	134	136	128	129	132	137	141	144	153	152
95-w	29	28	33	32	34	37	39	43	43	40	42	43
Summa	2746	2 762	2 785	2 796	2 797	2 795	2 816	2 837	2 875	2 900	2 925	2 960

Alla siffror avser den 31/12 respektive år. Faktisk folkmängd för 2019.

²⁴ Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer. Socialdepartementet. SOU 2017:21

²⁵ Ekonomirapporten oktober 2017. Sveriges kommuner och landsting (SKL).

²⁶ SKR. Ekonomirapporten, oktober 2020. Om kommunernas och regionernas ekonomi.

Äldreomsorgen i Sävsjö kommun

Utgångspunkten för verksamhetens arbete är att varje människa har behov av att utifrån sina egna förutsättningar ta ansvar för sitt liv och själv tillgodose sina behov. När bedömningen är att den enskilde behöver verksamhetens hjälp för att tillgodose sina behov är det viktigt med delaktighet. Med delaktighet menas att varje person, utifrån sina förutsättningar, hela tiden görs införstådd med och är medbestämmande i hur behoven tillgodoses. Behoven kan vara både fysiska, psykiska, medicinska, sociala och existentiella.

Vad styr äldreomsorgen – nationella lagar, styrdokument och riktlinjer

De viktigaste lagarna är socialtjänstlagen²⁷ (SoL) och Hälso- och sjukvårdslagen²⁸ (HSL). Förutom lagstiftningen ska verksamheten utgå från de nationella målen uttryckta i riksdagens antagna mål för äldrepolitiken²⁹, äldreomsorgens nationella värdegrund³⁰, nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom³¹, nationell kvalitetsplan för vård och omsorg³² samt ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete³³.

Nationellt är vård och omsorg om äldre en central del i välfärdspolitiken. Områden som fokuseras på är att skapa nationell kvalitetsplan för äldreomsorgen, öka bemanningen, stärka rättigheter och stöd till personer med demensdiagnos genom ökad kunskap, arbeta förebyggande mot fallskador samt höja kunskapen och kompetensen inom äldreomsorgen. Det pågår också utredningar som ska ta fram förslag för att stödja investeringar till bostäder för äldre i form av särskilda boendeformer samt ordinära boendeformer exempelvis trygghetsbostäder.³⁴

Länets kommuner och Region Jönköpings län har arbetat fram en strategi för äldre 2018-2022 som lyfter fram viktiga områden att samverka kring.³⁵

Individens behov i centrum

Grundläggande för arbetet inom äldreomsorgen är att arbeta utifrån Individens behov i centrum (IBIC).³⁶ Det innebär att utgå från individens behov, resurser, mål och resultat inom olika livsområden i det dagliga livet. Biståndsbeslut ska innehålla individuella mål som upprättas med den enskilde och överförs till genomförandeplanen. Beslutet följs upp minst en gång per år och när behovet förändras.

Lokala värdighetsgarantier

Äldreomsorgen ska arbeta utifrån en nationell värdegrund. För att höja kvaliteten och tydliggöra vad du kan förvänta dig av äldreomsorgen i Sävsjö kommun har socialnämnden antagit så kallade lokala värdighetsgarantier för äldreomsorgen. De lokala värdighetsgarantierna innebär att du har rätt att påverka hur och på vilket sätt dina insatser ska ske och

²⁷ Socialtjänstlag (2001:453). Socialdepartementet.

²⁸ Hälso- och sjukvårdslag (2017:30). Socialdepartementet.

²⁹ Nationell handlingsplan för äldrepolitiken. Regeringen. 1997/98:113.

³⁰ Värdegrunden i socialtjänstens omsorg om äldre. Socialstyrelsen. SOSFS 2012:3.

³¹ Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom – stöd för styrning och ledning. Socialstyrelsen. 2017.

³² Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer. Socialdepartementet. SOU 2017:21.

³³ Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete. Socialstyrelsen. SOSFS 2011:9.

³⁴ Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer. Socialdepartementet. SOU 2017:21.

³⁵ Strategi äldre 2018-2022. Region Jönköpings län. RJL2018/479

³⁶ Individens behov i centrum. 2016. Socialstyrelsen.

när stödet ska ges. Det innebär också att när du fått en insats beviljad lovar vi att du ska erbjudas kontaktperson inom tre dagar på särskilt boende och inom fem dagar i ordinärt boende och få en påhälsning och ett välkomstsamtal inom en vecka av din kontaktperson oavsett boende. Du har också rätt att påverka din vardags innehåll. Genom samtal med kontaktperson lovar vi att du erbjuds att gå igenom en livskvalitéplan/intressechecklista inom fyra veckor efter inflytt eller deltagande i dagverksamhet eller på träffpunkter/mötesplatser. Inom tre veckor ska en genomförandeplan göras.

Ansvar råd och service samt myndighetsutövning

Myndighetsutövningen utförs av biståndshandläggare som tar emot ansökningar, utreder, bedömer och beslutar om insatser. Insatser som ges inom äldreomsorgen prövas efter vilka resurser och behov individen har utifrån helhetssyn på livssituationen.

Kost inom äldreomsorgen

Kostenheten har ett kommunövergripande ansvar för att samordna äldreomsorgens och skolans mat. Socialförvaltningen ansvarar för leverans av mat för de som har beslut om matdistribution.

LOV

I Sävsjö Kommun finns ökad valfrihet för hemtjänst utifrån Lag om valfrihetssystem (LOV). Valfrihetssystemet gäller hemtjänstinsatser som utförs dagtid klockan 06.30 -21.30. Kommunens hemtjänst utför alla nattpatrullinsatser samt har ansvar för trygghetslarm och måltidsdistribution.

Samverkan

För att uppnå en god vård och omsorg är organiserad samverkan angeläget. Samverkan sker i många olika forum. Kommunal utveckling samordnar olika nätverk mellan länets kommuner och mellan regionen och kommunerna. Syftet med samordningen är att se till brukarens bästa, utveckla verksamheten, få samsyn och en sömlös vård och omsorg. En god samverkan finns mellan kommunen och den lokala vårdcentralen.

Stöd i hemmet

Hemtjänst

Hemtjänst är den sammanfattande benämningen på många olika former av stöd och hjälp som ges till äldre och funktionshindrade som bor i egen bostad. Det innebär bistånd i form av service och personlig omvårdnad i den enskildes bostad eller motsvarande. Med service avses här till exempel praktisk hjälp med bostadens skötsel, inköp, ärenden på post och bank, tillredning av måltider samt distribution av färdiglagad mat. Med personlig omvårdnad avses insatser som behövs för att tillgodose fysiska, psykiska och sociala behov till exempel hjälp med att äta och dricka, klä sig och förflytta sig samt sköta personlig hygien. Det innefattar också insatser som behövs för att bryta isolering (viss ledsagning) eller för att den enskilde ska känna sig trygg och säker i det egna hemmet (kvälls- och nattpatrull). I hemtjänst ingår även avlösning av anhängvårdare. Den enskilde kan få hemtjänst även i till exempel fritidsbostad. Hemtjänsten är indelad i två områden, Hemtjänst Norr och Hemtjänst Söder. Det finns också två nattpatruller en till respektive hemtjänstområde. Insatsen beviljas av biståndshandläggare.

Ledsagarservice

Den enskilde behöver stöd eller hjälp att klara förflyttning utomhus, dels ledsagning i samband med aktivitet. Det kan handla om besök till läkare eller annan aktivitet. Insatsen

riktar sig främst till personer med synskada, personer med demensdiagnos eller personer som på annat sätt har en fysisk eller psykisk funktionsnedsättning. Insatsen beviljas av biståndshandläggare.

Avlösarservice

Avlösning kan beviljas till anhöriga/närstående som vårdar i hemmet. Syftet med avlösning i hemmet är att den enskilde ska kunna känna trygghet under den tid som den anhörige/närstående vistas utanför hemmet för att kunna utträtta ärende eller delta i aktiviteter utanför bostaden. Insatsen beviljas av biståndshandläggare.

Hemsjukvård

Hemsjukvård innebär hälso- och sjukvård i bostaden. Äldre som av hälsoskäl inte kan ta sig till sjukvården kan vara berättigade hemsjukvård och/eller hemrehabilitering efter bedömning av legitimerad personal. Inom hemsjukvården arbetar sjuksköterskor, fysioterapeuter och arbetsterapeuter. Behovsbedömning görs av legitimerad personal.

Rehabilitering

Rehabilitering innebär att hjälpa personer med sjukdomar eller funktionsnedsättningar att återvinna eller uppnå bästa möjliga funktion och förmåga samt att förbättra förutsättningarna för delaktighet i samhället. Behovsbedömning och ordination görs av legitimerad personal.

Trygghetslarm

Trygghetslarm är ett sätt att öka tryggheten för den boende i sitt eget hem. Trygghetslarm kan installeras i ordinärt boende och finns tillgängligt i särskilt boende. Genom larmet går det att få snabb kontakt med personal. Särskild avgift uttas för trygghetslarm. Insatsen är behovsprövad och biståndsbedömning görs av biståndshandläggare.

Anhörigstöd

Kommunen ska erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående som har en funktionsnedsättning (5 kap. 10§ Socialtjänstlagen). Stödet kan bestå av samtalsgrupper, informationsträffar, hembesök, avlösning i hemmet, föreläsningar med mera. Socialnämnden har antagit plan för att utveckla stödet till anhöriga som vårdar närstående. En särskild anhörigsamordnare finns i kommunen.

Uppsökande verksamhet

Alla över 75 år i Sävsjö kommun i ordinärt boende erbjuds idag hembesök, för att enligt en checklista inventera eventuella riskfaktorer i hemmet. Förslag till konkreta åtgärder ges vid besöket för att om möjligt reducera risker för fallolyckor. I samband med hembesöket kontrollerar man även att hushållet har en brandvarnare med fungerande batterier. Vid besöket lämnar uppsökarna information om de möjligheter till stöd och service som Sävsjö kommun erbjuder exempelvis sociala aktiviteter, anhörigstöd, trygghetslarm, biståndsbedömning och hjälpmedel.

Dagverksamhet för äldre och personer med funktionsnedsättning.

Personer som har minnesproblematik eller har behov av socialt utbyte kan erbjudas detta på kommunens dagverksamhet som är placerad på mötesplatsen Brygghörnan. Insatsen beviljas av biståndshandläggare.

Demensteam

Demensteamet finns till för den som har en närstående som har eller misstänks ha någon form av demensdiagnos. De ger stöd, råd och handledning till personer med demensdiagnos, anhöriga och personal. Demensteamet består av distriktsläkare, distriktssköterska, arbetsterapeut, enhetschef, demenssjuksköterska och anhörigsamordnare.

Mötesplats för livskvalité

Att förbli aktiv och ha ett socialt nätverk är viktigt för ett hälsosamt och gott liv. Mötesplats Brygghörnan ger tillgång till vardagsnära aktiviteter för att underlätta att kunna bo kvar hemma i bostaden. På Brygghörnan bedrivs dagverksamhet indelad i två olika inriktningar: dagverksamhet med social inriktning och dagverksamhet med demensinriktning. Utifrån Brygghörnan ges även stöd till anhöriga och möjlighet till avkoppling för dem. I Rörvik finns dagverksamheten Träffpunkten. Det är kostnadsfritt att delta i aktiviteter på dagverksamhet.

Frivilligverksamhet

Frivilligverksamheten innebär att hjälpa till vid olika aktiviteter och på träffpunkter som anordnas inom vård & omsorg, besök hos någon för en pratstund, vara värd på anhörigcaféer och i anhörigcirklar, följa någon på en promenad eller underlätta praktiska ärenden i vardagslivet för någon. Frivilliga som "sätter guldkant" på någons tillvaro.

Olika boendeformer

Ordinärt boende

Vanliga lägenheter eller egna hem i olika former exempelvis villa, flerfamiljshus, seniorboende och trygghetsboende. Hemtjänst och hemsjukvård är insatser som kan beviljas för att möjliggöra kvarboende i ordinärt boende.

Trygghetsboende är boende med fokus på trygghet och gemenskap. Det riktar sig till personer som är 70 år eller äldre. Lägenheterna är tillgänglighetsanpassade och samlade i en byggnad med tillgång till gemensamhetslokaler, som matsal och social samvaro med aktiviteter. Bovärd/värdinna ska finnas vissa tider varje dag för att skapa kontakt med de boende. Det finns inte tillgång till personal som på ett särskilt boende. Inget bistånd krävs.

Seniorboende är en boendeform som är anpassad för äldre med tillgång till gemensam matsal och vissa aktiviteter för personer som fyllt 70 år. Inget krav på personal eller bovärd finns. Inget bistånd krävs.

Särskilt boende

Kommunen ska ha särskilda boendeformer för äldre med service och omvårdnad som kan ges dygnet runt. Bostaden förmedlas genom biståndsbeslut enligt socialtjänstlagen och avgiften regleras enligt maxtaxa. I kommunen finns särskilda boenden för äldre fördelat i kommunens större tätorter Sävsjö, Stockaryd och Vrigstad.

Korttidsboende

Den som tillfälligt behöver vård och omsorg kan beviljas en korttidsplats på kommunens korttidsboende Högagarde av biståndshandläggare. Korttidsplatser ges som bistånd och används vid bland annat rehabilitering, omvårdnad, avgöra vårdnivå, växelvård och avlösning av närstående.

Tabell 2. Olika boendeformer, ort och antal boendeplatser för äldre i Sävsjö kommun 2020

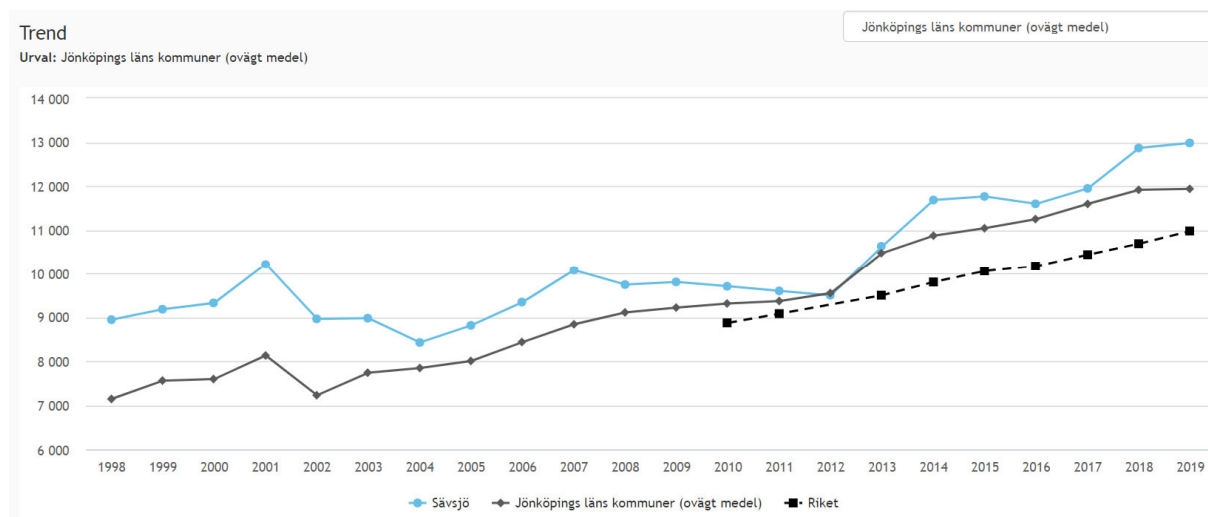
Boenden	Ort	Antal platser 2020
Vårdboende		
Ringgården	Sävsjö	25
Södergården	Stockaryd	31
Göransgården	Vrigstad	26
		Totalt 82
Demensboenden		
GB Sporren	Sävsjö	8
GB Rönngården	Sävsjö	8
GB Linden	Stockaryd	8
GB Hästskon	Vrigstad	8
		Totalt 32
Korttids/växelvård		
Högagarde	Sävsjö	8
Södergården	Stockaryd	1
Ringgården	Sävsjö	1
		Totalt 10
Trygghetsbostäder Bryggaren	Sävsjö	81
Seniorlägenheter	Sävsjö	9
Seniorlägenheter Träffpunkten	Rörvik	11
		Totalt 101

Kostnader för äldreomsorgen år 2019

Nettokostnaden per invånare, år 2019, för äldreomsorgen i Sävsjö var 12 983 kr/ invånare. År 2019 hade Sävsjö totalt 11 677 kommuninvånare per sista december.

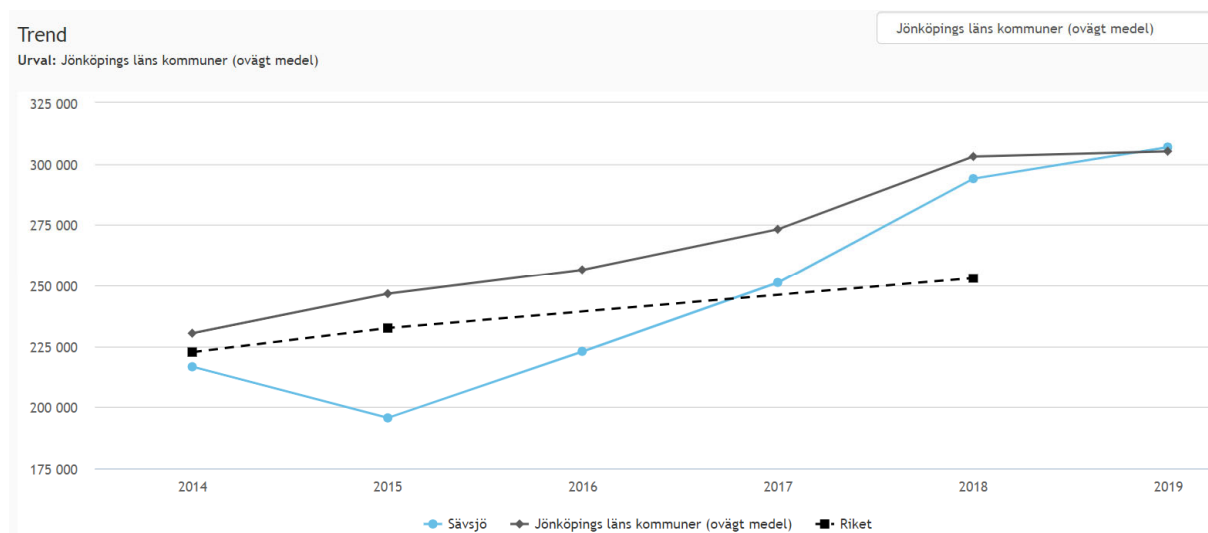
Nettokostnaden i riket ligger 10 977 kr/invånare och snittkostnader i länet 11 936 kr/invånare. Det innebär att äldreomsorg i Sävsjö har högre nettokostnader än i länet och riket.

Diagram 1. Nettokostnader per invånare Sävsjö, Jönköpings län, riket

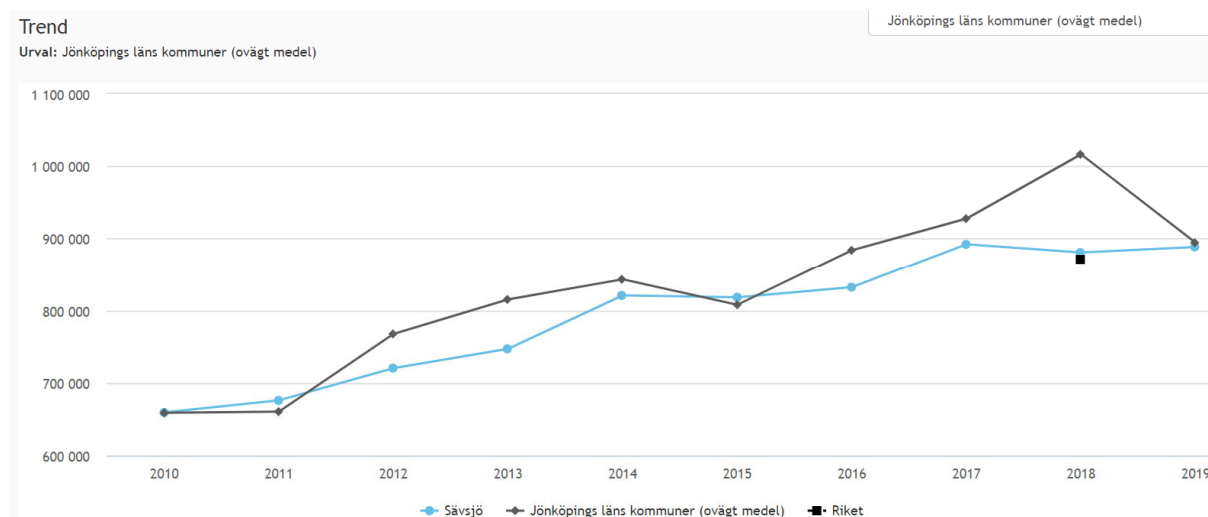
Kostnaden för hemtjänst äldreomsorg, år 2019, var 306 896 kr/ brukare vilket i jämförelse med 2017 har ökat ca 55 794 kr/brukare. Kostnaderna ligger på samma nivå som snittet i länet.

Diagram 2. Kostnad hemtjänst äldreomsorg, kr/hemtjänsttagare

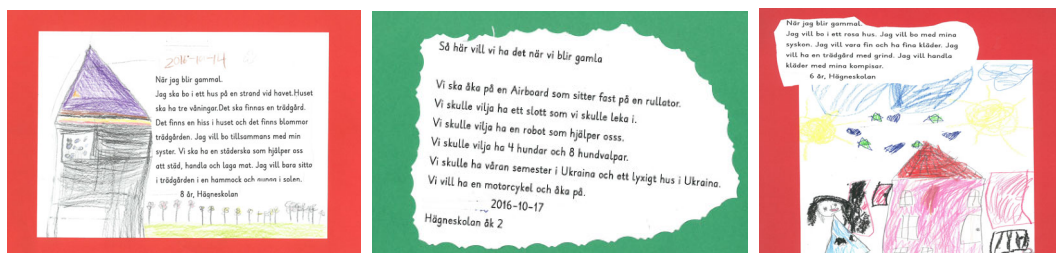
Kostnaden för särskilt boende äldreomsorg var i genomsnitt 888 547 kr/brukare, vilket i jämförelse med 2017 har minskat ca -3540 kr/brukare. Kostnader ligger på samma nivå som den snittet i länet.

Diagram 3. Kostnad särskilt boende äldreomsorg, kr/brukare

Den demografiska utvecklingen och förskjutningen från slutna vården till hemsjukvården kommer att innebära stora utmaningar och långsiktiga effekter på ekonomi och bemanning. Införandet av en heltidsorganisation kommer också påverka personalkostnaderna. Det blir en stor utmaning att både effektivisera verksamheten och komma ikapp med sådant som inte kunnat göras till följd av pandemin (Covid-19). År 2020 starka ekonomiska resultat riskerar att skapa förväntningar som kommuner inte har

möjlighet att uppfylla på längre sikt. En stor ekonomisk osäkerhet kommer råda de närmaste åren³⁷.

Utvecklingsområden

Utvecklingsområdena är en plattform för det kommunala utvecklingsarbetet. I utvecklingsområdena förenas kommunens vision med framgångsfaktorer och rustar inför framtida utmaningar. Många aktiviteter och insatser kan utföras inom ramen för befintlig verksamhet eller som enskilda projektsatsningar, en del kräver ökad driftbudget och andra insatser får påverkan på investeringsbudgeten. Äldreplanen har tio utvecklingsområden varav nio av dessa utgår från kommunens utvecklingsstrategi och det tionde berör äldreomsorgen mer specifikt.

Hälsofrämjande, förebyggande och rehabiliterande insatser ska anpassas i utformning och omfattning utifrån grupperns olika behov. Det handlar om att rätt insats genomförs till rätt målgrupp vid rätt tidpunkt. För äldres livsvillkor och hälsa inriktas arbetet på hur vi tillsammans kan skapa förutsättningar för att fler ska få vara friska och aktiva längre upp i åldrarna. Allt arbete ska genomsyras av ett tillsammans och helhetstänk, att vara steget före, att satsa på hälsofrämjande och förebyggande insatser, systematiskt kvalitetsarbete och att vara en lärande organisation. Att våga investera i det friska kommer minska behovet av vård och omsorgsinsatser på sikt.

För att få ett värdigt liv och känna välbefinnande är det för personer som fyllt 65 år viktigt att känna sig och vara självständig. Det innebär att känna sig oberoende, kunna bestämma själv, klara sig själv, göra saker utan att planera och ha utrymme för spontanitet. Det är också viktigt att kunna ha kontroll på vardagen vilket innebär att kunna bestämma när, på vilket sätt och vem som hjälper till i vardagen. Kontinuitet bland vård och omsorgspersonal är en del i det och att få känna delaktighet i planeringen. En tredje viktig faktor är det sociala livet som innebär att få känna tillhörighet, delaktighet i ett sammanhang, att betyda något för någon och att känna sig behövd.

Det är många insatser och områden som berörs för att kunna möta behovet hos äldre personer. Det innefattar, boende, livslångt lärande, gemenskap, god vård och omsorg, allas lika värde, välfärdsteknologi och andra digitaliseringsmöjligheter, attraktiva arbetsgivare, generationsöverskridande möten, säkra och snabba kommunikationer, kreativa offentliga miljöer, kultur, fysisk aktivitet och mycket mer.

³⁷ SKR. Ekonomirapporten, oktober 2020. Om kommunernas och regionernas ekonomi.

Nedan följer de prioriterade utvecklingsområden som tagits fram för att utveckla och bibehålla ett gott liv för de över 65 år i Sävsjö kommun. Varje utvecklingsområde inleds med en kort bakgrund och syfte, följt av mål och insatsområden.

De tio utvecklingsområdena

1. Ungdomars initiativ och engagemang
2. Säkra och snabba kommunikationer
3. Livslångt lärande
4. Kreativa offentliga miljöer
5. Klimatsmarta boendemiljöer
6. Entreprenörskap för framtiden
7. Öppenhet och gemenskap
8. Alla får plats hela livet
9. Jämlika och jämställda arbetsplatser för alla
10. En god äldreomsorg

Ungdomars initiativ och engagemang

Bakgrund och syfte

Entreprenörskap börjar tidigt i livet. Desto tidigare ungdomars engagemang och initiativkraft stimuleras, desto bättre rustade blir de att möta framtidens utmaningar. Ungdomar ska växa upp med en känsla av att allt är möjligt, att ges möjlighet att engagera sig, att ha mod att testa olika vägar, våga sig ut på okända arbetsmarknader och studera vidare.

Syftet med det här utvecklingsområdet är att bidra till möten, meningsfullhet och delaktighet hos både de över 65 år och ungdomar.

Mål

Målet är att:

- bibehålla och skapa nya generationsöverskridande möten mellan ungdomar och personer över 65 år.
- bygga en stabil struktur för ungdomar att få kunskaper och erfarenhet av hur det är att arbeta inom olika delar av vård och omsorg med personer över 65 år.

Insatsområden	Huvudansvarig och samverkansparter
Generationsöverskridande möten och aktiviteter	Huvudansvarig: socialnämnden Samverkanspart barn- och utbildningsnämnden, kultur- och fritidsnämnden
Ungdomsambassadörer (personal inom äldreomsorgen som möter ungdomar inför rekrytering)	Huvudansvarig: socialnämnden
Utveckla arbetet med praktikplatser inom vård och omsorg både på grundskolan och gymnasiet	Huvudansvarig: barn- och utbildningsnämnden Samverkanspart socialnämnden
Utveckla de kommunala sommarjobben - fler ungdomar som provar vård och omsorgsyrken	Huvudansvarig: socialnämnden Samverkanspart barn- och utbildningsnämnden

Säkra och snabba kommunikationer

Bakgrund och syfte

För att Sävsjö kommun ska kunna utvecklas som bostadsort behövs en snabb och tillförlitlig uppkoppling mot omvärlden. Bredband är en förutsättning för företagande och attraktivitet liksom bra kollektivtrafik. Med ett robust kollektivtrafiksystem skapas möjlighet för fler att bosätta sig i vår kommun, pendla till jobb i vår kommun och få livspusslet att gå ihop. Det är även allt viktigare med kommunikationer under kvällar och helger för att kunna stärka kommunen som bostadskommun. Bättre kommunikationer inom kommunen lyftes som ett viktigt område under workshopen att stärka för att möjliggöra kvarboende för alla åldersgrupper och möjlighet att delta i sociala aktiviteter, besöka anhöriga samt ta del av kultur- och fritidsaktiviteter. Den digitala infrastrukturen och att aktivt jobba med välfärdsteknologiska lösningar är angeläget eftersom det kan bidra till ökad trygghet, underlätta vardagen samt bidra till att behålla det sociala livet genom att exempelvis ge möjlighet att prata med nära och kära via videosamtal. Socialnämnden antog hösten 2017 en handlingsplan för arbetet kring dessa frågor för de nästkommande åren³⁸.

³⁸ Verksamhetsutveckling med stöd av teknik – handlingsplan 2017-2022. Socialnämnden 20170920, SN§82.

Syftet med utvecklingsområdet är att lyfta fram vikten av bra digital infrastruktur och allmänna kommunikationer för personer över 65 år. Detta har stor betydelse för att de ska kunna leva självständigt, känna sig delaktiga, bidra till meningsfullhet och kunna behålla sitt sociala liv.

Mål

Målet är att:

- bygga ut och säkra upp den digitala infrastrukturen inom kommunala verksamheter som berör personer över 65 år.
- verka för god digital infrastruktur i kommunen som målgruppen kan ta del av.
- öka möjligheten för personer över 65 år att ta sig till olika aktiviteter inom och utanför kommunens gränser.

Insatsområden	Huvudansvarig och samverkansparter
Utbyggnad av trådlöst nätverk på samtliga särskilda boende, kommunala mötesplatser och lokaler för personal inom äldreomsorgen	Huvudansvarig: socialnämnden Samverkanspart Savman och Höglandets IT (HIT)
Bredbandsutbyggnad i kommunen; tillgång till bredband/ trådlöst nätverk i lägenheter på särskilda boenden och ordinärt boende exempelvis trygghetsbostäder	Huvudansvarig: Savman Samverkanspart Sävebo
Kontinuerligt prova olika välfärdsteknologiska lösningar	Huvudansvarig: socialnämnden Samverkanspart externa leverantörer
Verka för att möjliggöra bättre kommunikationer för personer med funktionsnedsättningar på våra boenden.	Huvudansvarig: socialnämnden
Pilottesta olika kombinationskommunikationer	Huvudansvarig: kultur- och fritidsnämnden
Samverka med föreningar eller frivillig verksamhet för att ge äldre större möjlighet att delta i olika aktiviteter	Huvudansvarig: kultur- och fritidsnämnden Samverkanspart socialnämnden, civilsamhället
Verka för bättre kommunikationer inom kommunen och uppsamlingsbussar från olika platser i kommunen vid något särskilt evenemang.	Huvudansvarig: kommunstyrelsen

Livslångt lärande

Bakgrund och syfte

I Sävsjö kommun ska det vara möjligt att lära sig hela livet oavsett ålder. Med tillgång till modern informations- och kommunikationsteknik öppnas nya möjligheter. Sävsjö kommun ska arbeta för att underlätta övergången till högre studier, möjliggöra för medarbetare som vill vidareutvecklas och också erbjuda möjlighet till lärande och studier på hemmaplan. Med fortsatta satsningar på samarbeten mellan skola och näringsliv, samt arbetsmarknadsåtgärder som kopplar ihop studier med praktik ute på arbetsplatser skapar vi ökade möjligheter till kompetensförsörjning och förbättrar matchningen mellan företag och tillgänglig arbetskraft. Kompetensförsörjningen är också en av de viktigaste framtidsfrågorna för att kunna leverera välfärdstjänster av hög kvalitet.

En viktig del i det livslånga lärandet är att det ska finnas olika möjligheter till lärande även den dagen en person fyllt 65 år. Detta kan tillgodoses genom olika studiecirklar, distanskurser, tillgång till kultur, föreläsningar, mötesplatser med mera. Genom att flera av dessa aktiviteter kan erbjudas i grupp ökar också den sociala gemenskapen vilket är en viktig

del i ett hälsosamt åldrande. Förutom social gemenskap ingår också fysisk aktivitet, goda matvanor och delaktighet i de ”fyra hörnspelarna” för en god hälsa för äldre.

De senaste årens forskning har stärkt evidensen för att fysisk aktivitet är en av de viktigaste faktorerna för ett hälsosamt åldrande och ökad livslängd. Det är bland annat fallpreventivt, motverkar muskelsvaghet, främjar hjärt- och kärhälsa, motverkar fysisk funktionsnedsättning, ökar styrka, syreupptagningsförmåga, rörlighet och balans hos äldre även högt upp i åldrarna. Det finns också evidens för att fysisk aktivitet hos äldre kan ha en positiv inverkan på psykisk hälsa som att minska depressiva symptom och ångest samt bevara minne och tankeförmåga när en person blir äldre.

Goda matvanor har stor betydelse för livskvalitet och hälsa både för näringsintaget men också för att bibehålla och bidra till nya sociala relationer. Mat är också en del av en kulturell identitet som kan knytas till högtider och olika skeenden i livet. Det är också en förebyggande åtgärd för att motverka sjukdom, stödja hälsa och funktioner samt en del av en behandling.

Syftet med utvecklingsområdet är att skapa förutsättningar för att säkra kompetensförsörjningen, bevara ett livslångt lärande, bidra till ökad livskvalitet och bibehålla det friska.

Mål

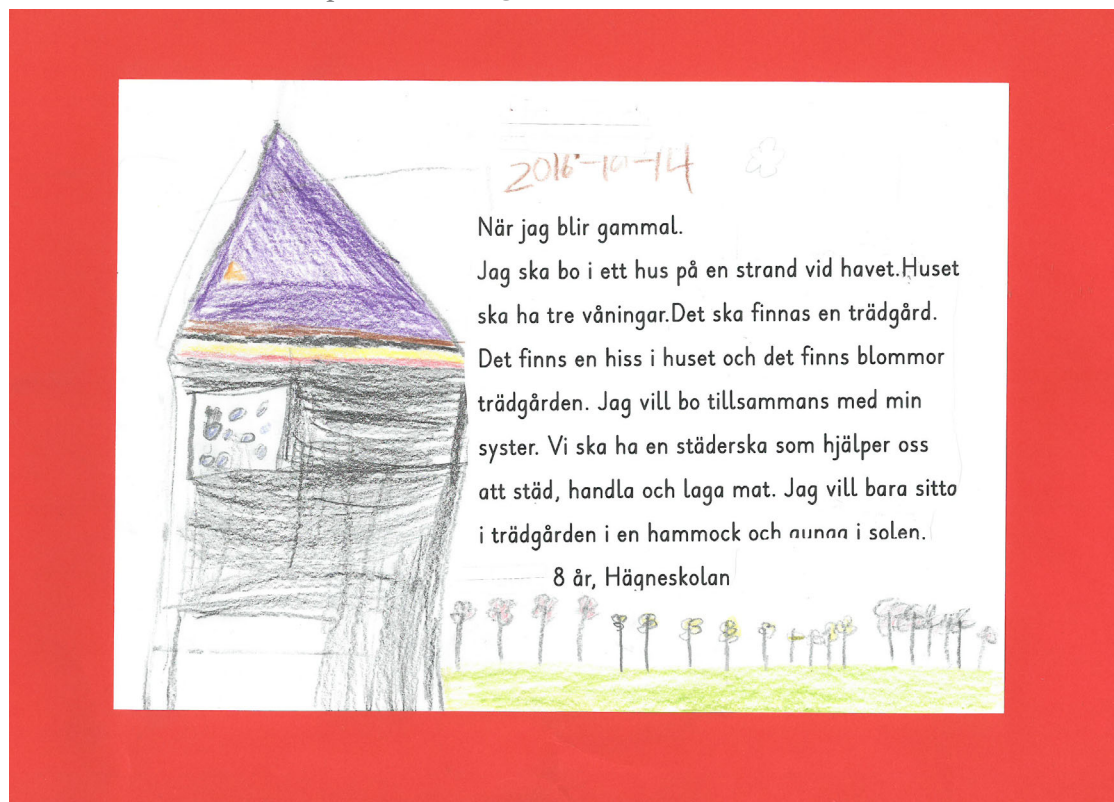
Målet är att

- personer över 65 erbjuds olika möjligheter till lärande utifrån egna behov och intressen.
- öka kunskapen om digital teknik hos målgruppen.
- bidra till god hälsa hos personer över 65 år utifrån de fyra hörnspelarna för ett hälsosamt åldrande genom att öka antalet hälsoinriktade, sociala och kulturella aktiviteter.

Insatsområden	Huvudansvarig och samverkanspartner
Starta upp hälsocenter med utgångspunkt i FaR (Fysisk aktivitet på Recept)	Huvudansvarig: kultur- och fritidsnämnden Samverkanspart vårdcentral, socialnämnden och ideella organisationer
Studiecirklar för målgruppen	Huvudansvarig: kultur- och fritidsnämnden Samverkanspart ideella organisationer
Verka för att det finns en seniorpool	Huvudansvarig: kommunstyrelsen Samverkanspart Sävsjö näringsliv AB
Internetcaféer och IT utbildning för målgruppen	Huvudansvarig: socialnämnden Samverkanspart barn- och utbildningsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, ideella organisationer
Genomföra och använda kommunens fritidsvaneundersökning och brukarundersökningar	Huvudansvarig: samtliga berörda nämnder
Utveckla både icke lagreglerad³⁹ och lagreglerad frivilligverksamhet⁴⁰.	Huvudansvarig: socialnämnden, överförmyndarnämnden
Erbjuda föreningar och organisationer kunskaper om äldres behov och det friska åldrandet	Huvudansvarig: kultur- och fritidsnämnden Samverkanspart ideella organisationer
Öka kunskapen om psykisk ohälsa och existentiell hälsa hos äldre och deras anhöriga	Huvudansvarig: socialnämnden Samverkanspart region Jönköpings län

³⁹ Förklaring på sidan 15.

⁴⁰ Lagreglerad frivilligverksamhet innefattar bland annat god man, förvaltare, kontaktperson, lekmanövervakare, särskilt förordnad vårdnadshavare.

Kreativa offentliga miljöer

Bakgrund och syfte

Sävsjös trädgård är det varumärke invånarna är mest stolta över visar olika undersökningar och medborgardialoger. Därför ska detta varumärke vårdas och utvecklas, tillsammans med nya spännande attraktioner och lekfulla miljöer. Sävsjö ska utvecklas vidare som upplevelseort, med såväl inom- som utomhusaktiviteter för alla åldrar. Varje tätort ska ha fina och unika utomhusmiljöer, som lyfter orten och som inbjuder till aktivitet, möten och rekreation. De centrala delarna i stadskärnan ska bli ett tillgängligt och modernt vardagsrum för alla, utan att förstöra de kulturhistoriska kvaliteterna som skapar attraktivitet. Utomhusmiljöer kan också användas för att ställa om till ett grönare samhälle genom exempelvis stadsodling och småskalig matproduktion.

En tillgänglig utemiljö är också en viktig faktor för att kunna leva ett så självständigt liv som möjligt även med olika funktionsnedsättningar. Kommunens kreativa offentliga miljöer ska kännetecknas av en god tillgänglighet till offentliga lokaler, naturslingor, planteringar med mera. En sinnenas trädgård med möjlighet till fysisk aktivitet var något som lyftes fram under workshopen för ett gott äldrelev. Belysning, tillgång till parkbänkar och natursköna gångvägar anpassade för personer med olika funktionsnedsättningar var andra viktiga åtgärder som lyftes.

Syftet med utvecklingsområdet är att skapa trygghet samt lyfta och tillgängliggöra de tätortsnära offentliga miljöerna så att de blir kreativa och användbara för alla oavsett ålder och funktionsnedsättning. De ska också vara en del i att höja livskvaliteten och bidra till ökad hälsa för individen.

Mål

Målet är att:

- öka tillgängligheten till tätortsnära, offentliga platser och naturområden.
- skapa nya offentliga miljöer som bidrar till en god hälsa och förebygger ohälsa både fysisk, psykisk och social.

Insatsområden	Huvudansvarig och samverkansparter
Översyn av belysning och bänkar – den fysiska utemiljön ska vara anpassad till äldre och personer med funktionsnedsättningar.	Huvudansvarig: kommunstyrelsen Samverkanspart myndighetsnämnden
Tillgänglighetsanpassade promenadslingar i alla tätorter.	Huvudansvarig: kultur- och fritidsnämnden, kommunstyrelsen Samverkanspart socialnämnden
Bygga ut träningsstationer i samband med promenadstråk.	Huvudansvarig: kultur- och fritidsnämnden
Sinnenas trädgård för allmänheten med möjlighet till stadsnära odling	Huvudansvarig: kommunstyrelsen
Trygghetsvandringar för äldre i samtliga tätorter	Huvudansvarig: kommunstyrelsen Samverkanspart socialnämnden
Ta fram en plan för offentlig konst och utsmyckning	Huvudansvarig: kultur- och fritidsnämnden Samverkanspart kommunstyrelsen

Klimatsmarta boendemiljöer

Bakgrund och syfte

Utgångspunkt för arbetet med att skapa klimatsmarta livs- och boendemiljöer är de sexton nationella miljömålen, antagna av Sveriges riksdag. I Sävsjö kommun ska det vara lätt att leva klimatsmart. Vi ska fortsätta arbeta för att öka människors medvetande om hållbarhet och underlätta för medborgare att göra goda val. Flerbostadshus ska förtäta stadskärnan, så att det blir lätt att komma till kollektivtrafik och basutbud utan att behöva ta bilen. I allt planarbete och vid ombyggnation ska vi arbeta med tillgänglighet, trygghet och hållbarhet, så att vi planerar vårt gemensamma samhälle utifrån alla gruppers behov.

I betänkandet Bostäder att bo kvar i (SOU 2015:85) föreslås följande åtgärder:

1. förbättra tillgängligheten i det befintliga bostadsbeståndet,
2. få fram fler bostäder för äldre, även på svaga bostadsmarknader, med fokus på boendeformer som ger möjlighet till gemenskap,
3. underlätta för äldre att flytta till, eller bo kvar i, en bostad som det går att åldras i, samt
4. främja forskning/kunskapsutveckling om tillgänglighetsfrågor och gemenskap i boendet.

Där understryks också att de föreslagna åtgärderna behöver kombineras med en övergripande satsning på information och kunskapsspridning. Bostadspolitiken behöver genomsyras av ett intresse för tillgänglighetsfrågor parallellt med ett större fokus på olika boendeformer som erbjuder större möjligheter till vardaglig samvaro i boendet än de traditionella boendeformerna. Det växande antalet äldre människor kommer att vilja ha attraktiva bostäder som tillgodoser behovet av trygghet, tillgänglighet och gemenskap. Vidare konstateras att det behövs ett varierat utbud av boendeformer som kan locka äldre personer, med olika ekonomiska resurser, att i tid flytta till en bostad som fungerar att åldras i och samtidigt frigöra bostäder som eftertraktas av yngre hushåll.

Den demografiska utvecklingen av antalet äldre i Sävsjö kommun innebär att kommunen behöver bygga och utveckla olika boendeformer samt utveckla olika former av stöd så att målgruppen ges möjlighet att klara sig i ordinärt boende. För att möta framtida demografiska utmaningar, blir det särskilt viktigt att öka förutsättningarna för äldre att vara oberoende av individuella insatser genom att utveckla det generella samhällsstödet, som bostadsplanering och kommunikationer. Det ökar äldre människors möjligheter att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och med respekt för den enskildes självbestämmande och integritet. Fler äldre kommer i framtiden vilja bo i ordinärt boende trots större behov av vård och omsorg.

Ett viktigt ansvar för kommunen är att medverka till att äldre har tillgång till lämpliga och ändamålsenliga bostäder till en rimlig kostnad och nära service. Möjligheten att byta till en lämpligare bostad kan betyda att äldre kan klara sig utan vård- och omsorgsinsatser längre än vad som annars skulle ha varit fallet. Därför är tillgänglighetsanpassade lägenheter, trygghetsbostäder och seniorbostäder för en till två personer viktigt att satsa på. När sedan vård- och omsorgsbehovet ökar behövs attraktiva särskilda boenden. De som har behov av en plats i ett särskilt boende kommer förmodligen i framtiden vara ännu mer vård och omsorgskrävande än de som bor där idag.

Den senaste trenden visar att man vill bo kvar i det ordinära boendet oavsett vilken diagnos man har. Samma trend ser vi flera kommuner i länet och kringliggande län. Många kommuner avvecklar särskilda boenden och därmed även specifika demensboenden, snarare än bygger nya. Detta innebär bland annat att vi måste rigga för att klara såväl demenssjuka som övriga somatiska, och psykiska diagnoser i hemmet. Vi ser också att dagverksamhet för personer med demens behöver utvecklas. Det blir ett viktigt framtida uppdrag för kommunen att klara avlastning av anhöriga så väl inom hemmet som utanför hemmet.

Förskjutningen från särskilda boenden och slutenvården, till hemtjänst och hemsjukvård, kommer att bli resurskrävande för öppenvården. Dessa resurser behöver genom anpassade boendeformer, omfördelas till hemtjänst och hemsjukvård.

Beräknat behov av antal lägenheter i särskilt boende fram till år 2030 i Sävsjö

För att beräkna behovet av bostad på särskilt boende används statistik som bygger på riksgenomsnittssiffror⁴¹ enligt tabell 5 nedan. Fram till år 2030, då befolkningsprognosen visar att antalet äldre 80 år och äldre kommer att öka successivt, prognostiseras behovet av bostäder i särskilda boenden till 138. Inkluderar vi åldersgruppen 65–79 i prognosen kommer det behövas 160 bostäder i särskilda boenden. Räknar vi målgruppen 85 år och äldre, utifrån att snittåldern för särskilt boende är 88 år i Sävsjö, är behovet 103 bostäder i särskilda boenden år 2030

⁴¹ Hämtas i statistikdatabas på https://sdb.socialstyrelsen.se/if_ald/val.aspx

Tabell 3. Beräknat behov av antal platser i särskilt boende fram till år 2030 i Sävsjö kommun fördelat i olika åldersgrupper utifrån statistiska beräkningar

Ålder	Statistisk beräkningsgrund	År 2020	År 2023	År 2025	År 2030
65–79 år	1,2%	24	23	23	22
80–84 år	6,1%	24	26	29	35
Summa 85 år och äldre	19%	77	82	85	103
Summa 80 år och äldre		101	108	114	138
Summa 65 år och äldre		125	131	137	160

De senaste åren har antalet äldre som bor på särskilda boenden minskat. Det beror dels på att gruppen äldre generellt är friskare men vi kan också se en trend att äldre i större utsträckning vill bo kvar i ordinärt boende med stöd av hemtjänst om behov uppstår. Detta innebär troligtvis att behovet av lägenheter i särskilt boende blir färre än vad som tidigare beräknats. Trots att ett antal lägenheter på demensboende och särskilt boende har avvecklats under de senaste fyra åren har det funnits- och finns fortfarande ett stort antal tomma lägenheter både på särskilda boenden och demensboenden, i Sävsjö kommun.

Trenden visar att den särskilda boendeformen är vanligaste för 80 år och äldre. Medianåldern vid inflyttning till särskilt boende i Sävsjö kommun var 88 år, år 2018. Det innebär att i prognosen av bostäder i särskilda boenden ligger fokus på äldsta åldersgruppen, 85 år och äldre.

Fler kommuner i landet räknar gruppen 90 år och äldre som mest rimlig målgrupp för särskilt boende år 2030. I Sävsjö kommun skulle det innebära att behovet av lägenheter i särskilt boende år 2030 endast uppnår 37 st.

Utifrån ovanstående beräkningar och med hänsyn tagen till bland annat befolkningsutvecklingen, friskare äldre, ett ökat antal personer med demensdiagnos, viljan att bo kvar längre i ordinärt boende, avancerad sjukvård på hemmaplan, införande av välfärdsteknik och digitala lösningar, heltid som norm, personalkontinuitet, personcentrerad vård, ändamålsenliga lokaler och verksamheter samt en utökning av antalet trygghetsbostäder och tillgänglighetsanpassade bostäder bedöms behovet av särskilda boendeplatser uppgå till 103 platser år 2030⁴².

⁴² Boendeutredning 2020. Antagen i SN 2021-01-13

Tabell 4. Boende för äldre 2020 och med sikte på 2030

	År 2020	Utblick år 2030
Bostäder i särskilt boende	82	
- Sävsjö	25	
- Stockaryd	31	
- Vrigstad	26	
- Rörvik	0	
Bostäder i demensboende	32	
- Sävsjö	16	
- Stockaryd	8	
- Vrigstad	8	
- Rörvik		
Totalt	114	103
Korttidsplatser/växelvård	10	10
Trygghetsboende-/seniorboendeplatser	101	164
- Sävsjö	90	
- Stockaryd	0	
- Vrigstad	0	
- Rörvik	11	
Totalt antal platser	225	277

Behov av bostäder för äldre

Behov av bostäder för äldre kan delas upp i två grupper, särskilda boendeformer och anpassat ordinärt boende för äldre exempelvis trygghetsboenden. Särskilda boendeformer kräver biståndsbeslut och kan bedrivas som särskilt boende och bistånds beslutat trygghetsboende. Idag finns endast den särskilda boendeformen, särskilt boende, i Sävsjö.

Särskilt boende ställer höga krav på utformning av såväl inom- som utomhusmiljö. Fördjupad information och myndighetskrav finns sammanställt i flera olika lokala utredningar⁴³.

Utöver höga krav på utformningen av särskilda boenden utifrån brukar/patientperspektivet ställs även höga arbetsmiljökrav. En rätt utformad miljö kan stödja och bevara funktioner och bidra till trygghet och välbefinnande hos de boende.

Sävsjö kommuns särskilda boenden ska karakteriseras av:

- en fysisk miljö som är personligt utformad och hemlik,
- säkerställa en lugn ljudmiljö,
- tillgång till trådlöst nätverk/bredband,
- erbjuda möjlighet att som boende lätt kunna gå utomhus till en kreativ och lugn trädgårdsmiljö för alla sinnen,
- färgsättning och utformning av den fysiska miljön så att den underlättar möjligheterna att orientera sig,
- gemensamhetsdelar med samlingslokal, sinnenas rum, träningsredskap, hobbyrum, rum för fotvård och frisör,
- erbjuda en psykosocial miljö som kännetecknas av trygghet och tillgänglighet och där de boende kan få ett meningsfullt innehåll i dagen,

⁴³ Socialnämndens utredning av Högliden fastigheten. (20140212 ksu §100.2014.295), Socialnämndens strukturplan 2013: ”äldreboenden 2015-2030”, Socialnämnden: Synpunkter på alternativ vårdboende i Bryggaren (20140424 ksu §100.2014.295), Socialnämnden: ”utredning till olika alternativ till bostäder för äldre i Sävsjö kommun” (20160420 socialnämnden §47)

- samt ändamålsenliga utrymmen för personal, tvätt, mat med mera.
- *I utformningen av boenden tas särskild hänsyn till brukare med demensdiagnos och deras specifika behov*

Särskilda boenden behöver ha en viss storlek för att klara drivas inom fördelad budget. En måttstock brukar vara minst 47 lägenheter. Kommunens särskilda boenden bör därav begränsas till max tre, ett i Stockaryd, Södergården, ett i Vrigstad, Göransgården, samt ett i centrala Sävsjö⁴⁴.

Eftersom snittåldern för flytt till särskilt boende ökar samtidigt som medianvårdtiden och behovet att flytta till särskilt boende minskar ställer detta krav på alternativa boendeformer för äldre, t ex tillgänglighetsanpassade bostäder i ordinarie bostadsbestånd, exempelvis trygghetsbostäder eller servicelägenheter.

I mindre orter där det ofta är en brist på tillgängliga bostäder finns det potential för nybyggnation av trygghetsbostäder. Detta skapar flyttkedjor och därmed frigörs exempelvis småhus vilka oftast är attraktiva för barnfamiljer. Flera kommuner med svagare bostadsmarknad har betonat denna effekt.⁴⁵ Kommuner som har satsat på trygghetsbostäder upplever ett minskat behov av bostäder i särskilt boende⁴⁶ Samhället bör satsa på att skapa bostäder för seniorer och att underlätta för seniorer att flytta. Seniorers flytt till en bättre anpassad bostad/senior- eller trygghetsbostad bidrar till ett minskat behov av vård och omsorg⁴⁷.

För Sävsjö kommuns del kommer det handla om att kommunen på olika sätt bör stimulera byggnation av antingen trygghetsboenden eller seniorlägenheter i samtliga av kommunens fyra tätorter. Det viktiga är inte vad boendet definieras som, utan att det i anslutning till boendet finns lokaler för gemensamma aktiviteter, t ex måltider, olika typer av samlingar, friskvård etc.

Det är inte nödvändigt att det är kommunen eller ett kommunalt bolag som tillhandahåller dessa lokaler. Finns privata aktörer som vill bygga boenden för äldre bör detta stödjas och stimuleras. Det är inte heller nödvändigt att alla boenden är hyreslägenheter. Bostadsrätter med fokus på äldre medlemmar kan med största säkerhet vara ett attraktivt alternativ för många äldre som säljer sitt småhus för att flytta till ett boende för äldre.

Syftet med utvecklingsområdet är att lyfta den högaktuella frågan om boende för personer som är 65 år och äldre för att skapa boendeplatser som är lättillgängliga, trygga och bidrar till social gemenskap.

⁴⁴ Boendeutredning 2020. Antagen i SN 2021-01-13

⁴⁵ Bostäder för äldre i avfolkningsorter. Riksrevisionen. 2014. Hämtas:

<https://www.riksrevisionen.se/rapporter/granskningsrapporter/2014/bostader-for-aldre-i-avfolkningsorter.html>

⁴⁶Boendeprognoser för behov av särskilda boendeformer inom funktionshinder- och äldreomsorgsområdet. Göteborgsregionen kommunalförbund. 2018.

<https://goteborgsregionen.se/download/18.711b2c90161f214330e43afd/1520271122001/boendeprognoser-sarskilda-boendeformer.pdf>

⁴⁷ Forskningsprojekt. Dialog- Bygg Hållbart för Seniorer. Chalmers, Institutionen för arkitektur och samhällsbyggnadsteknik 2016–2019

Mål

Målet är att:

- att erbjuda olika boendeformer för äldre som är tillgänglighetsanpassade, trygga och ger förutsättningar att delta i en social gemenskap i alla tätorter i kommunen.
- öka antalet tillgänglighetsanpassade bostäder och trygghetsbostäder.

Insatsområden	Huvudansvarig och samverkansparter
Tillgänglighetsinventeringar i flerbostadshus	Huvudansvarig: kommunstyrelsen Samverkanspart Sävebo AB
Kartläggning av behovet av bostäder för äldre och framtagande av lokala utvecklingsplaner för boenden för äldre för samtliga tätorter utifrån inriktningar i denna äldreplan med sikte på år 2030.	Huvudansvarig: kommunstyrelsen Samverkanspart socialnämnden, Sävebo AB
Ta fram digitalt och analogt informationsmaterial anpassat för äldre om olika boendeanternativ i kommunen.	Huvudansvarig: kommunstyrelsen Samverkanspart socialnämnden
Utveckla arbetet med bostadsanpassning och förebyggande insatser	Huvudansvarig: kommunstyrelsen Samverkanspart myndighetsnämnden, socialnämnden, Sävebo AB
<i>Omfattande renovering av Ringgården samt möjlighet till parboende</i>	Huvudansvarig: Sävebo AB, socialnämnden
Skapa ändamålsenliga lokaler för korttidsboende i Sävsjö tätort med möjlighet till träning	Huvudansvarig: socialnämnden
Med sikte på år 2024-2030⁴⁸	
<i>Byggnation av trygghetsbostäder</i>	Huvudansvarig: Sävebo AB

Entreprenörskap för framtiden

Bakgrund och syfte

För att möta framtiden och skapa ett hållbart företagande behöver vi underlätta för det befintliga näringslivet att utvecklas, men också få in fler nya branscher och rusta för det kompetensbehov som de olika branscherna behöver. Satsningarna ska även bidra till omskolning och att människor som annars riskerar arbetslöshet hittar nya arbeten. Nyckeln till ett framgångsrikt företagande idag är utbildning, mångfald, jämställdhet och tolerans.

Fler äldre kommer att arbeta längre upp i åren och fler kommer att vara intresserade av att starta företag. Framtidens seniorer kommer ställa andra krav på verksamheterna, vara friskare längre och ha andra behov.

Syftet med utvecklingsområdet är att ta tillvara på samhällets alla resurser oavsett ålder och hitta nya innovativa lösningar på olika samhällsproblem som berör personer över 65 år.

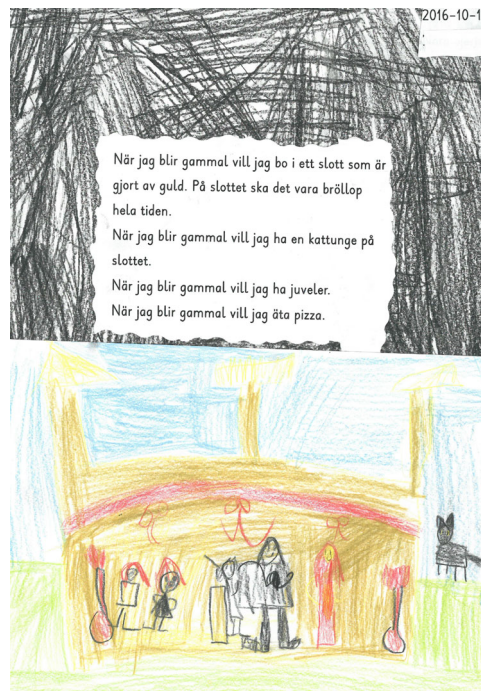
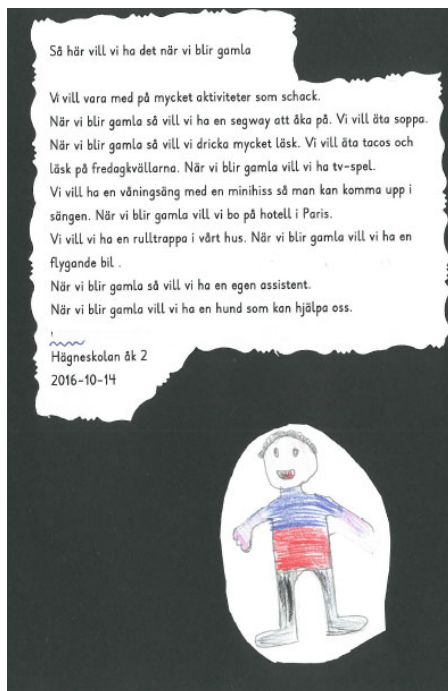
Mål

Målet är att

- ta till vara på seniorers kunskaper, erfarenheter och resurser.
- skapa förutsättningar för seniorer att starta företag.

⁴⁸ Behovet av boendeplatser fram till år 2030 kan komma att revideras om behoven hos medborgarna förändras och utifrån förändrade förutsättningar i omvärlden.

Insatsområden	Huvudansvarig och samverkansparter
Kartlägga om det finns behov av nya tjänster och företag i Sävsjö utifrån kommande seniorers behov	Huvudansvarig: kommunstyrelsen Samverkanspart Sävsjö näringsliv AB
Starta företag som senior	Huvudansvarig: kommunstyrelsen
Seniorer som mentorer för unga företagare och de som vill starta nya företag	Huvudansvarig: kommunstyrelsen Samverkanspart Sävsjö näringsliv AB, Science Park, barn- och utbildningsnämnden
Mentorskap inom föreningslivet - styrelseengagemang	Huvudansvarig: kultur- och fritidsnämnden

Öppenhet och gemenskap

Bakgrund och syfte

Sävsjö kommun har ett starkt civillsamhälle och föreningskultur. Detta är något att vara stolta över och som skapar ett sammanhållande kitt i samhället. En fara är om dessa nätverk blir för slutna så att nya människor inte känner sig välkomna. I ett slutet och likriktat samhälle föds inga nya tankar och idéer, därför är det viktigt att stimulera initiativ och arrangemang som är öppna för människor att mötas kring. Att delta i aktiviteter och sociala sammanhang har positiv effekt på hälsan och välbefinnandet och ger individen en känsla av meningsfullhet. Vi ska värna ett samhälle som räknar med och inkluderar alla sina medborgare oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, utbildningsnivå och inkomstnivå. Ett inkluderande samhälle bidrar till förbättrad hälsa och är samhällsekonomiskt fördelaktigt.

Delaktighet och självbestämmande, att få känna sig behövd, finnas i ett sammanhang är centrala delar i välbefinnandet. De flesta människor vill och har behov av att få betyda något för andra och ta del av samhället på samma villkor och med samma ansvar som alla andra. Äldre personer i dag upplever inte alltid att hen efterfrågas och räknas med, vilket är både en personlig och samhällslig förlust. Organisationer och det civila samhället gör mycket för att förändra detta. När människor aktiverar sig i föreningar eller organisationer och känner förtroende för andra stärks den sociala sammanhållningen. På ett individuellt plan ökar detta

människors känsla av samhörighet och välbefinnande, något som i sin tur kan främja deras hälsa. Socialt nätverk och socialt stöd kan fungera som en buffert vid olika svårigheter i livet.

Syftet med utvecklingsområdet är att verka för inkludering, gemenskap och öppenhet över gränser där ingen känner sig diskriminerad.

Mål

Målet är:

- god tillgänglighet till kultur- och fritidsarrangemang för äldre.
- ökad kunskap om psykisk ohälsa hos personer över 65 år.
- utveckla arbetet med kultur för hälsa.

Insatsområden	Huvudansvarig och samverkanspartner
Utbilda kommunal personal och föreningsliv i ”Första hjälpen till psykisk hälsa”	Huvudansvarig: kommunstyrelsen Samverkanspart samtliga nämnder
Återkommande månad ”Livslust-hela livet” för målgruppen 65+ med fokus på hälsa och bevara det friska.	Huvudansvarig: kommunstyrelsen Samverkanspart samtliga nämnder
Tillgängliggöra och tillgänglighetsanpassa kultur och fritidsarrangemang genom informationsspridning och fysiska åtgärder.	Huvudansvarig: kultur- och fritidsnämnden Samverkanspart kommunstyrelsen
Starta upp nya gruppaktiviteter för seniorer, exempelvis idrottsskola för seniorer, livscaféer/lärcaféer och självhjälpgrupper	Huvudansvarig: kultur- och fritidsnämnden och socialnämnden Samverkanspart kommunstyrelsen, Region Jönköpings län, Smålandsidrotten.
Utveckla koncepten kultur för hälsa och kultur i vården	Huvudansvarig: socialnämnden Samverkanspart kultur- och fritidsnämnden
Starta upp ett föreningsråd	Huvudansvarig: kultur- och fritidsnämnden Samverkanspart ideella organisationer
Utveckla mångfaldsarbetet utifrån de sju diskrimineringsgrunderna för berörd personal och målgruppen.	Huvudansvarig: kommunstyrelsen Samverkanspart samtliga nämnder

Alla får plats hela livet

Bakgrund och syfte

Samhällets gemenskaper ska vara till för alla åldrar, inte minst när man blivit lite äldre och inte är lika rörlig som tidigare. Välkommande mötesplatser med olika aktiviteter och för olika intressen ska utvecklas i vår kommun. Vi blir allt äldre – och allt yngre i vår kommun. Det är grupper av människor som behöver extra omsorg och stöttning för att känna sig inkluderade och delaktiga. Ett gott liv kommer också av en god hälsa. Vi ska arbeta förebyggande och jämlikt för att alla invånare i kommunen ska ha så bra livsvillkor som möjligt. Utifrån en demokratisk aspekt är det viktigt att människor får komma till tals och ha möjlighet att påverka det kommunala arbetet. Genom öppna möten når vi ut till kommunens alla delar: samhällsföreningar, byalag och invånare i alla olika åldrar och ursprung. Kommunen ska aktivt styra sitt arbete och process så att många får vara med. Detta är viktigt för kommunens utveckling såväl som för det politiska förnyelsearbetet i vår kommun. Oavsett ålder, bakgrund och olikheter är vi alla tillgångar i vårt samhälle och bidrar på olika sätt. Vi ska därför arbeta för att tillvarata varandras förmågor på bästa möjliga vis.

Åldrandet medför ofta stora sociala utmaningar för individen. Ju mer åren går, desto fler av ens anhöriga och vänner går bort eller blir alltför sjuka för att upprätthålla kontakten. Detta kan bidra till en känsla av ensamhet. Personer som känner sig ensamma har betydligt fler hälsobesvär, sämre hälsostatus och utnyttjar mer öppenvård jämfört med de som inte känner sig ensamma. För äldre personer som upplever ensamhet och/eller oro kan ett

individ Anpassat erbjudande av insatser utifrån behovet möjliggöra att personen kan bo kvar i sitt hem. Dagverksamheter, mötesplatser, civilsamhällets sociala aktiviteter som träffpunkter och väntjänst har alla en stor betydelse, kompletterade med sociala stödinsatser som ges i hemmet. Sociala mötesplatser har en hälsofrämjande roll och främjar deltagarnas välbefinnande särskilt den psykiska hälsan. Det är betydelsefullt att träffpunkter och mötesplatser har ansvariga personer med utbildning och bra stöd omkring sig. Riktade insatser är oftast bäst och gruppaktiviteter har visat sig reducera ensamhet i högre utsträckning än insatser riktade mot en enskild individ. Internet kan också användas som en del i att främja ett gott åldrande genom att underlätta att upprätthålla relationer med familj och vänner, ge meningsfulla aktiviteter och förstärka den äldres självkänsla och självständighet

Syftet med utvecklingsområdet är att alla ska känna sig betydelsefulla och ha en plats i vårt samhälle.

Mål

Målet är att:

- aktivt arbeta med hälsoinriktade, sociala och kulturella aktiviteter för äldre.
- skapa nya forum och mötesplatser för äldre att träffas.

Insatsområden	Huvudansvarig och samverkansparter
Kommunalt drivna mötesplatser i alla tätorter	Huvudansvarig: socialnämnden
Projekt och aktiviteter för personer som känner sig ensamma	Huvudansvarig: kultur- och fritidsnämnden Samverkanspart ideella organisationer

Jämlika och jämställda arbetsplatser för alla

Bakgrund och syfte

Ett jämlikt samhälle med mångfald av medarbetare inom olika branscher är ett samhälle med framgång avseende entreprenörskap, nytänkande och en ökad lönsamhet. Vi ska arbeta för en jämlik offentlig sektor och skapa arbetsplatser där alla människors kompetens tas tillvara. Vi ska sträva efter att de kommunala arbetsplatserna ska spegla fördelningen i samhället i stort. Vi ska aktivt arbeta mot alla former av diskriminering och utanförskap. En annan stor utmaning är jämställdhet. Vi måste jobba för jämställdheten i alla led, så att både pojkar och flickor vågar ta plats, bryta könsnormer och satsa på det de är bra på, om vi ska kunna klara kommande kompetensförsörjning.

Kompetensförsörjning innefattar dels att det finns personal, dels att dessa har rätt kompetens. God kompetensförsörjning innebär att det finns tillräcklig tillgång till yrkeskompetent personal för att motsvara den efterfrågan som huvudmän och utförare vid varje tillfälle har. Kompetensförsörjningen inom välfärdyrken är redan idag en stor utmaning och det behövs flera innovativa idéer för att komma till rätta med detta.

Kraven på god yrkeskompetens hos personal inom vård och omsorg om äldre personer förväntas öka, när nya grupper äldre personer behöver vård och omsorg. All personal inom kommunernas vård och omsorg om äldre personer bör minst ha yrkesutbildning på gymnasial nivå och en ökad andel bör ha högskoleutbildning. Det behövs också fler yrkesgrupper med andra kompetenser. All personal inom vård och omsorg, i kommuner och

landsting och hos privata utförare, som arbetar med vuxna personer bör ha kompetens inom gerontologi och geriatrik.

För att möta den ökande efterfrågan på personal i vården och omsorgen om äldre behövs bättre utbildningsprogram för att utöka den yrkesutbildade arbetskraften, breddad rekryteringen till exempel bland äldre, arbetslösa, frivilligarbetare och män, utökad migration av personer med kortare yrkesutbildning, bättre användning av befintlig personal genom förändrade arbetsformer och ökad användning av välfärdsteknik, ökat stöd till egenvård, mer förebyggande arbete.

Statusen för att arbeta med äldre människor behöver höjas. Det är en stor förlust för såväl jämställdhet som samhällsekonomi om inte äldreomsorgen ses som den viktiga sysselsättningsmotor den faktiskt är. Låg personalomsättning, hög andel heltidsanställda och låg andel timanställda är några indikationer på strukturkvalitet det vill säga faktorer som kan bidra till en god kontinuitet och kompetensuppbyggnad i en personalgrupp.

Syftet med utvecklingsområdet är att vara en attraktiv arbetsgivare som strävar efter en jämlik offentlig sektor där alla medarbetares kompetens tas tillvara.

Mål

Målet är att:

- all personal inom äldreomsorgen har rätt kompetens för uppdraget.
- att arbetsplatserna är jämställda och jämlika.
- nå nya målgrupper som vill jobba inom vård och omsorg.

Insatsområden	Huvudansvarig och samverkansparter
Heltid som norm	Huvudansvarig: kommunstyrelsen Samverkanspart socialnämnden
Utbildningssatsning kring jämställdhet	Huvudansvarig: kommunstyrelsen Samverkanspart samtliga nämnder, kommunala bolag
Nå nya målgrupper som kan jobba inom vården - höja statusen - kartlägga olika målgruppers syn på att jobba inom vården - kommunikationsplan - introduktionsprogram för nyanlända - bättre anpassad arbetsplats efter individens behov	Huvudansvarig: kommunstyrelsen Samverkanspart socialnämnden
Utreda behovet av äldreomsorg på andra språk	Huvudansvarig: kommunstyrelsen Samverkanspart socialnämnden, barn- och utbildningsnämnden
Plan för personalens kompetensutveckling och karriärmöjligheter	Huvudansvarig: socialnämnden Samverkanspart kommunstyrelsen

En god äldreomsorg

Bakgrund och syfte

Socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Socialnämnden ska verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha aktiv meningsfull tillvaro i gemenskap med andra. (SoL § 4)

Att ge möjlighet att åldras med värdighet förutsätter att individen får rätten att bestämma i sitt eget hem och över sig själv även när personen blir allt mer beroende av andra för att kunna klara sin vardag. Det är en utmaning för såväl kommunernas myndighetsutövning som för den som ska utföra vård- och omsorgsinsatserna. Det är inte i alla delar en enkel fråga. Självbestämmandet kan vara påverkat av kognitiva svårigheter. Det kan också begränsas av vad som är samhällets ansvar. Den äldre personen ska göras delaktig i genomförandet av vården och omsorgen och personalen ska utgå från ett salutogent synsätt.

Vilket innebär att utgångspunkten i mötet med äldre personer oavsett behov ska vara att se till det friska och vad de kan göra för att stärka det.

För äldre personer är det viktigt att få vara en del i ett socialt sammanhang, att bli sedd och att få betyda något för andra. Äldreomsorgen har som en del av sitt uppdrag att underlätta för den äldre att kunna fortsätta umgås med andra och bevara sina egna intressen. Tillgång till kommunala mötesplatser i olika tätorter i kommunen är av stor vikt.

Att få åldras i trygghet är angeläget. Upplevd trygghet beror bland annat på hur man bor, ens ekonomi, nätverk, hur sjukvården fungerar och hur väl omsorgspersonalen ser ens behov. Annat som påverkar kan till exempel vara upplevelser i barndomen och traumatiska

upplevelser som kan aktualiseras på nytt i åldrandet. Upplevd hälsa samt kunskap och kontroll är faktorer som är positivt för hur äldre uppfattar och upplever trygghet i vardagen. Relationer till anhöriga och till personal bidrar till att stärka tron på och tilliten till sig själv och sin förmåga. Olika tekniska hjälpmedel kan också bidra till trygghet.

Vård och omsorg utgår från ett personcentrerat förhållningssätt. Där personalens förmåga att vara lyhörd, ödmjuk för den äldres kunskap om sig själv, inkännande, flexibel, stödjande och stimulerande är väldigt viktigt. För att på bästa sätt möta detta behöver personalen bland annat tid, kunskap, ett gemensamt språk, handledning och tid för reflektion. Vård och omsorg är en komplex handling i skärningspunkten mellan de personliga egenskaperna och det professionella kunnandet. Insatserna ska bygga på forskning om det vanliga åldrande och så den äldre personens potential att klara sig själv bättre kan tas tillvara.

Sävsjö kommun arbetar personcentrerat utifrån individen resurser och förmågor. Arbetet utgår från den nationella modellen, IBIC (individens behov i centrum) vilken stödjer ett behovsinriktat och systematiskt arbetssätt och ger möjlighet till strukturerad information för såväl handläggare, som utförare av insatser enligt socialtjänstlagen. Det innebär att handläggare och utförare använder ett gemensamt språk för dokumentation.

Ett preventivt arbetssätt inom vård och omsorg kan ge flera vinster. Ett sådant arbetssätt är ofta långsiktigt kostnadseffektivt och därför samhällsekonomiskt motiverat, men framför allt handlar det om att de äldre kan få ett gott och självständigt liv under en längre tid. Det handlar bland annat om vikten av god och näringsrik mat, fysisk aktivitet, starka sociala nätverk, att förebygga fallskador och att uppmärksamma munhälsan.

Merparten av morgondagens äldre personer kommer förmodligen att se digital teknik som en självklarhet när de behöver vård och omsorg. Deras kunskap, erfarenheter och inställningen till teknik är sannolikt blandad. Det finns emellertid inget som tyder på att det finns ett motstånd kopplat till ålder i sig. Det kan också finnas olika uppfattningar hos den personal som ska använda de digitala tjänsterna både om nyttan med tekniken och hur de äldre personer de arbetar hos kan tänkas uppleva den. Digital teknik som syftar till att bibehålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet eller självständighet för en person som har eller löper förhöjd risk att få en funktionsnedsättning. Exempel på välfärdsteknik är digitala trygghetslarm, tillsyn via kamera och sensorer för påminnelser. Välfärdsteknik kan användas av personen själv, personal eller någon annan i personens närhet. Ett mål med användningen av välfärdsteknik är högre kvalitet och effektivitet i vård och omsorg.

En viktig del inom vård och omsorg är att jobba med kvalitét i verksamheterna och bedriva ett lärande systematiskt kvalitetsarbete. Det innebär att det finns riktlinjer, rutiner och processer för det arbete som bedrivs samt att det görs riskbedömningar, egenkontroller och skrivs avvikelser. I detta ingår också att kontinuerligt utveckla verksamheten efter nya nationella och regionala lagar, förordningar, föreskrifter, rekommendationer och planer.

Regeringen har beslutat att en ny bestämmelse om tillgång till personal i särskilda boenden för äldre införs i socialtjänstförordningen. Bestämmelsen trädde i kraft 15 april 2016. Ändringen innebär ett förtydligande av ansvaret om att det ska finnas tillgång till personal dygnet runt som utan dröjsmål kan uppmärksamma om en boende behöver stöd och hjälp.

Betalningsansvarslagen har ersatts med en ny lag. Den nya lagen syftar till att åstadkomma en god vård, där ledtiderna mellan slutna vård och vård och omsorg i hemmet kan hållas så korta som möjligt samt att onödig vistelse på sjukhus så långt möjligt kan undvikas. Detta ger kommuner och landsting möjligheter att ge människor som är sjuka större möjlighet att leva ett tryggt och självständigt liv utan att vara på sjukhus. Grundtanken i förslaget är att

kommuner och landsting i lokala överenskommelser reglerar när kommunens betalningsansvar ska inträda, vilket belopp som ska gälla samt hur tvister ska lösas.

Socialstyrelsen har tagit fram nationella riktlinjer för vård- och omsorg för personer med demenssjukdom⁴⁹. Riktlinjerna lyfter fram följande områden som viktiga, tidig medicinsk utredning, läkemedelsbehandling, dagverksamhet anpassad för gruppen, särskilt boende anpassad för gruppen, stöd till närstående och personcentrerad vård- och omsorg. Behovet av dagverksamhet för personer med demens kommer troligtvis öka i takt med att fler blir äldre och att fler kommer bo kvar i ordinärt boende. Dagverksamhet syftar till att bevara det friska så länge som möjligt hos personer med demensdiagnos och ger avlastning för anhöriga.

Kommunens hemsjukvård står inför stora utmaningar i framtiden när mer och mer avancerad vård ska kunna skötas i hemmet och i samverkan med primärvården. Några av dessa utmaningar är höga krav på bred kompetens, flexibelt arbetssätt med och ständig utveckling av digitala verktyg, intern kommunikation, samarbete i team samt samverkan mellan kommun och region.

Personer med funktionsnedsättningar blir idag äldre än tidigare. Medellivslängden har ökat för de med intellektuella funktionsnedsättningar och de med lindrig nedsättning följer numera samma utveckling som övrig befolkning. Inom vård och omsorgsverksamheterna finns behov av ökad kunskap om dessa målgrupper. Det är bland annat ofta svårare med kommunikationen och de har ofta andra symtom vid exempelvis en demenssjukdom⁵⁰

Syftet med utvecklingsområdet är att lyfta fram de delar inom äldreomsorgen som behöver förändras och förbättras i de olika verksamheterna.

Mål

Målet är att:

- Alla brukare inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården får tjänster av god kvalitet
- Socialförvaltningen bedriver en effektiv och ändamålsenlig verksamhet
- Informationen om socialtjänsten skall vara lättillgänglig och det skall vara lätt att komma i kontakt med socialtjänsten
- Socialförvaltningen har ett levande ledningssystem för kvalitet
- Socialförvaltningen bedriver ett kontinuerligt förbättringsarbete
- Socialförvaltningen samarbetar aktivt med olika samhällsaktörer

Insatsområden	Huvudansvarig och samverkansparter
Utveckla det systematiska preventionsarbete vilket inkluderar kvalitetsregistren (munhälsa, fall, trycksår, nutrition, demensvård, palliativ)	Huvudansvarig: socialnämnden
Kompetenshöjning bland personal gällande missbruk, riskbruk av alkohol, psykisk ohälsa, rehabiliterande arbetssätt hos äldre, personer med funktionsnedsättning, våld i nära relationer och kulturförståelse	Huvudansvarig: socialnämnden
Samordnad vård och omsorg - teambaserat arbetssätt för att tillhandahålla ”vårdflätan”, exempelvis mobila geriatriska team, trygg hemgång, SIP (samordnad individuell plan)	Huvudansvarig: socialnämnden Samverkanspart Region Jönköpings län
Verksamhetsutveckling med stöd av teknik inom vård och omsorg (separat handlingsplan finns framtagen)	Huvudansvarig: socialnämnden
Pilottesta internetbaserade sociala aktiviteter som komplement till andra sociala aktiviteter	Huvudansvarig: socialnämnden

⁴⁹ Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom – stöd för styrning och ledning. Socialstyrelsen. 2017.

⁵⁰ Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer. Socialdepartementet. SOU 2017:21. Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete. Socialstyrelsen. SOSFS 2011:9.

”Livslust – hela livet” äldreplan 2018-2023

Utveckla och säkerställa social dokumentation och genomförandeplanerna utifrån IBIC (individens behov i centrum)	Huvudansvarig: socialnämnden
Fortlöpande arbete med ledningssystem och systematiskt kvalitetsarbete	Huvudansvarig: socialnämnden
Utveckla arbetet med Esther förbättringscoacher och värdegrundsarbetet	Huvudansvarig: socialnämnden
Utveckla och säkerställa arbetet med brukarundersökning, anhörigundersökningar	Huvudansvarig: socialnämnden
Utveckla dagverksamheten för personer med en demensdiagnos	Huvudansvarig: socialnämnden
Ökad tillgång till personal på särskilda boenden utifrån individuella behov	Huvudansvarig: socialnämnden
Pröva om en resursfördelningsmodell för äldreomsorgen bör införas	Huvudansvarig: kommunstyrelsen och socialnämnden
Utveckla samverkan mellan förvaltningarna genom kontinuerliga samverkansråd	Huvudansvarig: socialnämnden Samverkanspart berörda nämnder
Attraktiv måltidsmiljö	Huvudansvarig: socialnämnden Samverkanspart kommunstyrelsen (serviceförvaltningen)

Bilaga 1 Befolkning i Sävsjö kommun fördelat på tätorter och landsbygd, år 2017

